МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

АРАДУВЛ 1923-ча шера дена

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 61 (2582) | КIиранди, 30 июль, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

Тахан кепа тох Советски Союза Коммунистически парте Программа проект.

Программа проект массава а раьза волаш могаяь я КПСС ЦК июньски Пленумо. Пленумо баьча соцамга хьежжа Программа проект берригача коммунисташка, СССР берригача къахьегамхошка шерра ювцийта арайоаккх. Ювцаш хинна итогаш Программа проектага тIеххьара хьожача хана теркалъергья.

Парте керда Программа Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съездага ювцийта а чIоагIъяйта а оттаю.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

ПРОЕКТ

Советски Союза Коммунистически парте ПРОГРАММА

ДIадовзийтар

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце адамий историе чухь хьайийлар керда зама — капитализм йохареи коммунизм чIоагIъялареи зама. Социализм котъяьннай Советий мехка, халкъа демократе мехкашка йоккхий коталонаш яьхай, бIаь миллионаш болча наьха практически гIулакх а хинна, дерригача дунен тIарча болхлой класса болама байракх а хинна дIаэттай.

БIаь шу хьалха «Коммунистически парте манифеста» тIа пролетариата сийлахь-бокххача хьехархоша Карл Марксеи Фридрих Энгельсеи яздаьд: **«Призрак лел Европе—коммунизма призрак»**,—яхаш. Дерригача мехкашкарча пролетареша къонахчал долаши шоаш кхо ца беши лоаттабеча къовсамо адамаш коммунизмана гарга эзад. Коммунизма сийлахь-йоккхача идеалашa дог гIоздаьккха хьалхагIа итташи бIаьши, тIаккха эзараши миллионаши бола нах къаьна дуне дохаде болабелар. Парижски Коммуна, Сийлахь-йоккха Октябрьски революци, Китае а Европаи Азеи дукхача мехкашка а хинна социалистически революцеш—уж я коммунизм котъяккха дунен халкъий болхлой классо турпала тIемаш деш яьха кертера исторически коталонаш. **Цхьан хана алхха призрак мара ца хийтта коммунизм вай ханара эггара а бокхагIа бола низ а хинна, дунен тIа Iалаьмате йоккхача моттигашка хьаеш йола общество а хинна дIаотталехьа** халкъа ираз бахьан къовсам лоаттабаьрий цIий Iодахийта боккха никъ, сийлен коталонийи ханна эшареи никъ баьб.

XX-тIа бIаьшере йолалуш революционни болама центр Россе ена кхаьчай. Дуккха болча наха лоаттабеча къовсама революционни традицех пайда а эцаш, Владимир Ильич Ленин керте латтача большевикий парте хьалхле а лелаеш, Россе турпала болхлой класс дунен халкъий революционни болама авангард а хинна дIаэттар. Октябрьски революци хьаллацар, цун баьчча, историе чухь эггара хьалхара болхлойи ахархойи пачхаьалкхе вIашагIъеллар, цунна хьалхле лелаер хинна дIаэттар Коммунистически парти. Шийн цIи даим яхаш хургйолча Ленина сийрдача гене адамашта коммунизмага бода никъ сийрдабоах.

Политически къовсама арена тIа яьннай, коммунистий ленински парте дунен тIа лаккха хьалъайийр революционни марксизма байракх. Общество революционни хьисапе эргаяккхара низ бола идейни герз а хинна дIаэттар марксизм-ленинизм. Маркса—Энгельса—Ленина хьехамца хьалхле а лелаеш, исторически дегIаяра хIара этапе парте кхоачашдир шийн программаш тIа Iилмо маяххара увттадаь декхараш.

1903 шера II-ча съезде **хьалхара программа** тIаэцаш, большевистски парте Россе болхлой класс, берригa къахьегамхой тIахьийхар пачхаьа самодержави дIаяккхара, тIаккха буржуазни строй дIаяккхара, пролетариата диктатура оттаяра тIехьа къовсам лоаттабе. 1917 шера февраль бетта тIеракхессар пачхаьа режим. 1917 шера октябрь бетта цIаккха кхы юхахургйоацаш дIаьккхар халкъа гоама хинна капиталистически строй. **Адамий историе чухь эггара хьалха хьахилар социализма мохк. Хьаде доладир керда дуне.**

Парте хьалхара программа кхоачашйир.

1919 шера VIII съезде **шоллагIа программа** тIаэцаш, социалистически общество хьалъяра декхар оттадир парте. Бинза бола никъ беш, халонаш эшаеш, эшашдар ловш, Коммунистически парте хьалхле а лелаеш, советски халкъо кхоачашйир Ленина оттаяь социализм хьалъяра план. **Советски Союзе йизза а хоадамболлаш а котъяьннай социализм.**

Парте шоллагIа программа а кхоачашъяьй.

Советски халкъо даьча историе чухь эггара а денал долашагIа долча революционни гIулакхо хьалгIовттадир дерригача мехкашкареи континенташкареи халкъаш, цар дог ура а оттадир. Дунен тIа чакхдоалаш латт из цIендеш дола дуIа, адамий бIаьсти йоалаш хилар хьа а хайташ. **Европаи Азеи мехкашка социалистически революцеш хиларо хьахилийтар дунен социалистически система.** Къам-мукъадаккхара революцей низ болча таьлгIено нув хьеккха цIенийй дIайоаккх империализма колониальни система.

Адамех кхоалагIа долча даькъо Iилман коммунизма байракха кIал керда вахар хьаду. Капитализма низ-Iоткъама кIалхара мукъаяьннача хьалхарча болхлой класса отрядашта классах болча шоай вежарий отрядашта котало йоаккхилга аттача доаккх. Социализма дуне шерлу, капитализма дуне тотлу. Социализм массанахьа а капитализма метта дIаотта езаш я. Из общество дегIаяра объективни закон да. Империализмата низ бац из кортамукъал луш йола, эшалургйоаца процесс юхатоха.

Шийн кертера чулоацам капитализмагара социализмага валар бола хIанзара зама вIаши духьал йолча общественни шин система къовсама зама я, социалистически къам-мукъадаккхареи революцей зама я, империализм йохара, колониальни система дIаяккхара зама я, тIа-тIа а дукхагIа дола халкъаш социализма новкъа довлара, дерригача дунен масштабе социализми коммунизми котъялара зама я. ХIанзарча заманна юкъаметте латт дунен халкъий болхлой класси цо кхелла кертердар — социализма системеи.

Шерра коммунизм хьалъе йолаеннай Советски Союз. Коммунизм эггара хьалхагIа хьалъе сий кхаьчад советски халкъага.

ХIанз Советски Союза Коммунистически парте (КПСС) тIаэц шийн кхоалагIа Программа—коммунистически общество хьалъяра программа. Кердача программо марксистски-ленински теори творчески юкъейоалаяра ларда тIа социализм хьалъяра практикана тохкаш вIашагIтох, дерригача дунен тIарча революционни болама опыта лоархIам бу, парте коллективни уйлано маяххара коммунизм хьалъяра кертера декхараши кертера этапаши къестаю.

Парте де лерхIа кертердар да «ХIаранегара — хьинарга хьежжа, хIаранена—эшарга хьежжа» яха дешаш шийн байракха тIа яздаь йола коммунистически общество хьалъяр. «Дерригa а сега цухьа, сага долча беркатa», яха парте лозунг дизза кхоачашхургда.

Пролетарски интернационализмана тешшаме йола Советски Союза Коммунистически парти даим тIехьа латт «Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!» яхача денал долча тIахьехама. СССР-е коммунизм хьалъяр еррига дунен социалистически система хьашташа, дунен халкъийи дерригача адамийи хьашташта маяххара дола сийлахь-доккха интернациональни декхар лерхI парте.

Коммунизмо кхоачашду берригa нах социальни нийсхо ца хиларах, низ-Iоткъам бареи эксплуатацеи ерригача формех, тIема унзарча Iазапех мукъабахара исторически декхар, укх лаьтта дерригача халкъашта Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Ираз Iалаш а ду.

Дакъа цхьоалагIа
КАПИТАЛИЗМАГАРА КОММУНИЗМАГА ДАЛАР—АДАМАШ ДЕГIААХАРА НИКЪ БА

I. Капитализмагара социализмага далар исторически хиланза даргдоацаш да

Октябрьски революце дIаболабаь дерригача дунен историе лоархIамера адамаш капитализмагара социализмага далара лостам, — общество дегIаахарах закона боараме хьахиннар дар. Марксизмо-ленинизмо гучадаьхад общество дегIаахара объективни законаш, хьахьекхай капитализмах йоахка вIашидухьаленаш, уж революцен ларда тIа лелханза ярг ца хилар, общество цун лакхехьарча лагIага — коммунизмага яланза Iерг ца хилар.

Капитализм тIеххьара эксплуататорий строй я. Iалаьмате чIоагIа производительни низаш дегIадоаладаьчул тIехьагIа цунах обществан прогресса новкъа латта, сов йоккха духьале хилар. Нагахь санна XX бIаьшерено — Iалаьмате чIоагIа производительни низаш дегIадахкареи Iилма дегIаахареи бIаьшерено — бIаьш миллионаш болча наьха къел хIанз а дIаяьккхаеце, Лаьттан тIарча дерригача адамашта вахареи духовнии тороний беркат денадеце, тIаккха цунна бехке алхха цхьа капитализм я. Производительни низаштеи производстван отношенештеи юкъерча чIоагIлуш боагIача къовсамо шиш болаш декхар оттаду адамашта хьалхашка — бохкабенна капиталистически гом бохабе, саго хьаккелла низ бола производительни низаш лоалара даха, ерригача обществанна долча диканна царех пайда эца.

Цу е вокх мехка капитализм хьахилареи дегIаахареи эргалонаш миччa тайпара яле а, массанахьа а, хьалха дIаяхача хана а хIанз а, цу строян юкъара белгалонаш а закона боарамаш а да.

Дунен капитализми болхлой класса революционни къовсами дегIабаро дизза бакъдир, капитализмаи цун лакхерча стадена — империализмаи яь, парте хьалхарчеи шоллагIчеи программаш тIара, марксистско-ленински анализ нийса хилар. Цу анализа кертера положенеш лохехьа белгалъяь я укх Программа тIа.

Капитализм йолча хана керттереи хоадамбеши йола производствaн таронаш лоархIамга диллача зIамигача капиталистий класса доалахьа я, хIаьта бахача нахах дуккха а дукхагIбараш производствaн таронаш йоаца, из бахьан долаш шоай балха низ бохканза ца боалаши шоай къахьегамца общества оалал деча классий пайдаш а рузкъаш а хьаде дезаши бола пролетареши ахпролетареши боллашехь. Буржуазен пачхаьалкхе, форма моллагъа яле а, капитало къахьегама оалал деш дола герз да.

Йоккха капиталистически производство — рузкъа Iоадара хьамара, прибавочни стоимость шийна йитара хьамара производство — дегIаахаро шоай лоIамеча кагий производителаш юкъера арakховсарга, уж къизагIча тайпара капиталах тийша хиларга вуг. Капитализмо боккхача боараме боацабу кхалнаьхеи берийи къахьегам. Из дегIаахара экономически законаша хиланза ца доалаш хьахулийт Iалаьмате доккха бе болх боацарий резерва эскар, из хадданза хьалдуз бахарах бохача а юртара арабоахача а ахархошеи городерча кагийча буржуазеси. Хадданза чIоагIлу болхлой класс, берригa къахьегамхой боацабелга, дегIаух общественни нийсхо ца хилар, сомлу хьал дараштеи доацараштеи юкъера юкъ, дегIаух миллионаш болча нахагара халонаши къели.

Фабрикашкеи заводашкеи миллионаш болхлой гул а беш, къахьегама процесс юкъара а ерзаеш, капитализмо производство обществан оамале ерзаю, хIаьта къахьегамах хьахулар капиталисташa шоашта дут. Из керттера капитализма вIашдухьале — производство обществан оамале хиларахи производствах хьахиннар къаьст-къаьстача капиталисташа шоашта дуташ хиларахи латта вIашдухьале — белгалйоал производства анархецей общества маьхах шийна эша хIама эца торо хилар производство шеръярал тIехьадусаш хиларцеи, цо вут боахам хIалак беш юкъ-юкъе хулача экономикан кризисашка. Кризисашеи промышленность дегIа ца ухаш сецаш йолча ханашеи шоай аргIанна, кхы а дукхагIа бахарах бохабу кагий производителаш, кхы а дукхагIа хулийт маьхах оттабаь къахьегам капиталах тийша хилар, цар кхы а сихагIа кхоачаву болхлой классагара хьал относительно, хIаьта цкъаза абсолютно а талхарга.

Буржуазен обществах йоахкаш йола вIашдухьаленаш дегIаахарга хьежжаь, иштта дегIаух къахьегаши боацабеши бола дуккха а нах капиталистий строяна раьза ца хилар, дегIаух пролетарей дукхали уж вIаши кхоталулгеи, ирлу цар эксплуататорашцара къовсам. **Цунца цхьана сихагIа хьахул капиталистий производстван отношенешта меттеи коммунистически яраш оттаяра материальни таро, вешта аьлча пролетариата класса болам сакхетаме кхайкабер йолча—коммунистически парте кхоачашде дага кхоаба хIама дола социальни революци ялара таро.**

Дуне революцеца эргадоаккхилга хьалхатетташ бола керттера низ — болхлой класс, эггара вIаштIехьара революционни класс я. Классий тIемай леламе из вIаштIехьа йоал, цо йохк шийн профцхьоагIонаш, шийн политически партеш, цо лелабу капитализмана духьалара экономическии, политическии, теоретическии къовсам. Къаьна общество революцеи хьисапе эргаяккхареи керда строй хьакхолларeи хьакъехьара шийн исторически мисси кхоачаш еш, болхлой классо шийн класса хьашташ кхайкадарал совгI, берригача къахьегамхой хьашташ а кхайкаду. Цунах, хила доагIача бесса, капитализманна духьал къовсам лоаттабеча дерригача низий гегемон хул.

Социалистически революци котъялареи социализм хьалъяреи хиланза даргдоаца хьалаш да пролетариата диктатуреи марксистско-ленински парте хьалхлеи.

Капитала концентрацени централизацеи процессо, паргIатера конкуренци хIалак йийя дIа а йоаккхаш, XX бIаьшере йолалуш хьахилийтар низ бола капиталистически монополистически цхьоагIонаш — дерригача экономикан вахаре хоадам беча лоархIаме йола синдикаташ, картелаш, тресташ; банкай капитал промышленничох дIаккхетар, капитала Iалаьмате йоккха концентраци хилар а низ болаш дукха кхыча мехкаша дIаккхахьар а. Капиталистически державай бIарчча группаш чу а лувцаш, дIаьхегIа долча мехкаша хьалхxе дийкъа хинна дуне экономически юха декъа йолаелар тресташ. Капитализм шийн тIеххьарча стаде чу — монополистически капитализма стаде чу, империализма чу яьлар.

ДукхагIа е кIезигагIа тайжаь капитализм ерригача лаьттан шара тIа гIолла дIаяржаш хиннача юкъа меттел скачкообразнеи катастрофически дегIаахара юкъ эттар цо хьалха цIаккха а ца хиннача тайпара дегIа а йоалайир, ир а йир капитализма еррига вIашдухьаленаш — экономически, политически, классий, къамий яраш. Шаккха ца хиннача тайпара ирбелар сбыта рынкашта тIехьара, капитал дIаяхийта йиш йолча моттигашта тIехьара, бедалашта тIехьара, болхлой низа тIехьара, дуненна оалал дара тIехьара империалистически державай къовсам. Дерригача дунен тIа империализмо ше оалал лоаттадаьча замалахь цу къовсамо кхоачаванза ца Iеш мехкаш хIалакдеча тIемашка кхоачавора.

Империализм — йоххалуши леши латта капитализм, социалистически революци хила еза ха я. **Дунен капиталистически система ерригача а пролетариата социальни революци яларга кхаьчай.**

Дунен капитализм чIоагIа дегIаяро а; паргIатерча конкуренцена меттел пачхаьалкхен-монополистически капитализм отторо а; банкаша, хIаьта царна нийсса капиталистически цхьоагIонаши производства процессанеи продукташ дIа-юха екъарнеи общественни регулировани ярна аппарат кийчъяро а; капиталистий монополеш дегIаахарца дувзаденна маьхий лакхал дегIадарои синдикаташа болхлой класса Iоткъам лоаттабелга дегIаахарои, из империалистически пачхаьалкхено лоалла оттаяро, пролетариата экономически политически къовсам Iалаьмате хала хиларо а; империалистически тIемо хьахулийташ йолча къизалаша, къелаша, боахам бохабаро,—**цу дерригане а хиланза даргдоацача даьккхад капитализм хIалак хулгеи общества боахам лакхехьарча тайпага балгеи.**

Революцен ларда тIа империализм йохилга цхьан ханна дерригача дунен тIа хилац. Империализм йолаш экономически политически хьакъехьа капиталистий мехкаш цхьан боараме дегIа ца ахарах тайп-тайпарча мехкашка тайп-тайпарча ханашка хул революцеш. В. И. Ленина историен кердача хьалашка дегIайоалайир социалистически революце теори, цо вIашагIбеллар юххьанца цхьан, къаьстта хьайийцача, капиталистий мехка социализм котъяла торо хиларах бола хьехам.

Империалистически система эггара мелагIа бола гIози цун ерригача вIашдухьалений шод боалла моттиги яр Россия. Цунца цхьана шига дар социализм котъяларна хиланза даргдоаца хьалаш. Россе болхлой класс белгалъяьнна яр дунен тIа эггара чIоагIагIа революцен уйлан тIа латтарца, цун йоккха барт-цхьоагIо а классови къовсама опыт а яр. Цунна керте латтар хьалха латтача революцен теорецa кийчъенна а классий тIемашка чIоагIъенна йола а марксистско-ленински парти.

Большевикий парте революцен цхьа тоатол даь вIашагIтехар социализманна тIехьа болхлой классо лелабу къовсам, машара тIехьара халкъа юкъара болам, лаьттана тIехьара ахархой къовсам, Россиерча тоIадаь доахкача халкъий кортамукъаленна тIехьара къовсам, хIаьта уж низаш капитализм дIаяккхара тIа а дерзадир.

II. Октябрьски революцеи СССР-е социализм котъялареи дерригача дунен-исторически лоархIам

Россе — дунен боккхагIа болча цхьан мехка империализма фронт йоха а яь, Сийлахь-боккхача Октябро пролетариата диктатура чIоагIйир, хьаккеллар кердача тайпара пачхаьалкхе — Советски пачхаьалкхе, кердача тайпара йола демократи — къахьегамхошта йола демократи.

Революцех хьахиннача болхлойи ахархойи Iаьдало Россия хьаяьккхар цIий Iоухийтача империалистий тIема юкъера, шоаш лелаяьча халкъана духьаларча политикаца эксплуататорски классаша тIакхоачадаьча къам хIалак хулаш лаьттача хьалера хьабаьккхар мохк, Россиера халкъаш кхыча мехкашкарча капитало лоала оттадечара кIалхардаьхар.

Эксплуатацени социально нийсхо ца хиларeи строй лаьтта йола экономика база хоадайир Октябрьски революце. Советски Iаьдало национализаци йир промышленноста, машиннаькъашта, банкашта, лаьттанна. Цо дIадаьккхар помещикаша лаьтташта доал делга, лаьттан хьакъехьа бIаьшерашка ахархошта дагадаьллар кхоачаш а дир.

Октябрьски революце тийдар къамий Iоткъама зIанараш, шоаш дIакъастарга кхаччалца йола къамий самоопределене бокъо дIа а кхайкайир, Iалаш а йир. Революце кхера кхерий тIа алийтанзар эксплуататорий сословни а класса а привилегеех. Историе чу эггара хьалха цо «лоалара яьккхар кхалсаг», цунна маIача сага нийсса бокъонаш а елар.

Россиерча социалистически революце ларда тIехьа оагабир дунен капитализма гIирс; дуне вIашидухьал латтача шин системана декъаделар.

Дунен халкъашта юкъе эггара хьалха хьахилар сийлахь-доккха машара лозунг кхайкадаь пачхаьалкхе, халкъаштеи мехкаштеи юкъерча гIулакхий керда принципаш чакхъяха а йолаелар из. Адамашка тешаме чIоагIале кхаьчар мехкаш дIалувцаш дола тIемаш дIадахара тIехьа, машара тIехьа, халкъашта кхерам ца хилийтара тIехьа лоаттабеча къовсаме.

Октябрьски революце социализма новкъа баьккхар мохк. Халеи тахканзеи бар советски халкъо дIабахьа безаш хинна никъ. Къаьнача дунен реакционни низаша шоашта мел могар дора советски Iаьдала ага чу садикъа гIерташ. Интервенции граждански тIоми, экономически блокада, боахам бохар, заговораш, диверсеш, саботаж, террор, кхы дуккхадараш а ладийзар Советий къоначa республика. Социализм хьалъелга боарам боаццаш хала хулийтар мохк технико-экономически а культурни а хьакъехьа тIехьабисаь хиларо. Котбаьннача болхлойи ахархойи пачхаьалкхенна доалдара эша говзал а керда общество хьалъяра опыт а яцар. Социализм хьалъяра халонаш иттаза совйоалар ткъаь итт шу гаргга йолча хана чухь СССР дунен тIа цаI мара йоаца социалистически пачхаьалкхе хиларах, моастагIал долча капиталистий гонахьено къиза атакаш еш хиларах. Из бахьан долаш капитализмагара социализмага доалача юкъа классай къовсам ирача а къизача а оамале бар.

Ленинизма моастагIаша йоахар Россе социалистически революци ю ха хьакхаьчаяц, цхьан мехка социализм хьал а юларгьяц. Цхьабакъда ленинизмана духьал хиннарашта эхь хилар.

Партегареи болхлой классагареи дIаэшар хьаькъале, хургдар хьалхxе а гуш йола политика, дIаэшар дохаргдоаца денал, барт-цхьоагIо хилар, чIоагIа шоай низех, халкъа низех тешилга. ЧIоагIа чоалхане долча дунен халкъашта юкъерча хьалашка, тоъал мела промышленни база йолча, тIемо экономика лард хоадаяь хиннача мехка, кагий товарни производства лоархIам Iалаьмате лакха болча социализм хьалъяра эша нийса никъ билла а цун котало Iалашъе а езар.

Из историн декхар кхоачашдуларгдолаш хилар парти. Ленина хьалхленца цо оттайир мохк овлан тIара эргабаккхара план, социализм хьалъяра план. Капитализмагара социализмага далара ерригача юкъа йола пролетарски пачхьалкхен политика нийса хилар кIоаргтача Iилманца хьахьекхар Ленина. Цо оттайир социалистически общество хьалъе лаьрхIа йола керда экономически политика (НЭП). Мехка индустриализаци чакхйоаккхилга, юрта боахама коопераци елга, культурни революци — иштта я социалистически общество хьалъяра ленински плана керттера звенош.

Парте из план лорайир маловераштеи капитулянташтеи духьал, троцкисташта, аьттехьарча оппортунисташта, национал-уклонисташта, кхыча моастагIал долча группашта духьал лоаттабаьча къизача къовсаме. Цо дерригa советски халкъ гIоттадир Ленина белгалдаь гIулакхаш кхоачашдара.

Дош цу хана иштта латтар: е хIалак хила дезаш, е дерригa хьинар ура а оттадаь мадолхха хьалхашкахьа дIадаха а экономика хьакъехьа капиталистий мехкашта тIехьакхе а дезаш.

Эггара хьалха **индустриализаци** чакхъяккхара декхар кхоачашде дезар советски мехка. Лоаццача исторически хана чухь, арахьара новкъостал доацаш, йоккха хIанзарча ханара промышленность хьалйир Советски Союзо. Кхоъ пхе шера план кхоачашъяр бахьан долаш (1929—1941 шераш) Советски Союзах низ бола индустриальни держава хилар, экономика хьакъехьа капиталистически мехкех тийша шийн цхьаккха а хIама хургдоаца хьал а оттадир. Советски пачхаьалкхен тIемах мохк лорабе могаргхилар боарам боаццаш дегIадера. **СССР-е индустриализаци чакхъяккхар** — е низаш а, е рузкъаш а ца кходаьча, мохк тIехьабисачара хьалбаккхара еррига халонаш лайнача **болхлой класса, дерригача халкъа карагIдаьнна сийлахь-доккха гIулакх дар.**

СССР санна болча мехка социализм хьалъяра гIулакхаш дуккхача хьале халагIа йола проблема кхоачашъярах — кагий, даьржа декъаденна дола ахархой боахамаш **социалистически кооперацe** наькъ тIа даларах тийша дар. Парте хьалхленца, болхлой классо мамогга новкъостал а деш, оагIув хьал а лоацаш социализма новкъа баьлар ахархой. Миллионаш дола къаьст-къаьстача ахархой боахамаш шоай лоIамехьа колхозашка вIашагIккхийтар. Дуккха а советски пачхаьалкхен боахамаш (совхозаш) машинно-тракторни станцеш (МТС) яхкар. Боккхача социалистически боахамга советски юрт ялар — **экономически гIулакхашна, ахархой дерригача вахаре сийлахь-йоккха революци хилар дар.** Коллективизаце юрт даиман мукъаяьккхар кулакий лоалах, классашта бекъалуш хиларах, боахамах бохарах, къелах. Даиман дIа ца доалаш лаьтта ахархой дош мадарра кхоачашхилар ленински кооперативни плана ларда тIа.

Социализм хьалъяро дуккхача адамий культура лакхъелга дIадехар. Из декхар а иштта толаме кхоачашдир. Мехка **культуран революци** чакхъяьккхай. Цо къахьегама адамаш духовни лоалаи боадонеи кIалхара даьхар, царга адамашa Iоадаь культура рузкъаш кхачийтар. Бахача нахах дукхагIбараш дешанза хинна мохк лаккха айбелар Iилмани культураи лакхаленашка кхоачаш.

(ДIахододар 2-ча оагIо тIа.)

Советски Союза Коммунистически парте

(ДӀахододар. Долалур 1-ча оагӀо тӀа).

Хиланза ярг ца хилар Марксеи Энгельсеи хьалххехьа а Ӏилман ларда тӀа хьахьекха хиннача социализмах, хьалъяра план Ленина оттаяь хиннача социализмах Советски Союзе бокъонца долаш дола хӀама хилар.

Социализмо кхы хургдоацаш дӀадаьккхар производства таронаш къаьст-къаьстача наьха доалахьа хулга, шоайла моастагӀал леладеча классашта общество екъаш хинна из хьаст. Общества низ бола экономически лард хилар производства тароний социалистически доалахьенах. Производительни низаш дегӀаахара доазонаш доаца аренаш хьаеллаелар.

Социализмо сийлахь-йоккха социальни проблема кхоачашйир—эксплуататорий классаши саго сат воацавелга хьахулийташ дола бахьанаши дӀадоахилга. СССР-е вӀаши доттагӀал дола ши класс йисай—болхлой класси ахархойи. ХӀаьта уж классаш шоаш а хувцаеннай. Социалистически доалахьен ши форма цхьатарра хиларо болхлой класси колхозашкара ахархойи вӀаши гаргаэзаб, цар цхьоагӀо чӀоагӀъяьй, цар доттагӀал дохаргдоацаш хилийтад. Хьалкхийнай керда, халкъах хьаяьнна, социализмана мутӀахьа йола интеллигенци. ДӀаяьккхай хьалха городаи юртаи юкъе хьакъалеи физически къахьегама юкъе хинна юкъ. Болхлой, ахархой, интеллигенце керттера хьашташ цаӀаш хилара ларда тӀа хьахиннай советски халкъа йохаргйоаца идейнии политическии барт-цхьоагӀо.

Советски мехка чакхъяьккхай «хӀаранегара—цун хьинарга хьежжа, хӀаранена — къахьегарга хьежжа» яха социализма принцип. Цо Ӏалашду общества члений шоай къахьегамах хьахулачунца хьашт хилар, таро хулийт дикагӀча тайпара хӀаране шийи обществаи хьашташ вӀаши тардалийта, цунах хул къахьегама овсарле лакхъяра, халкъа экономикеи цун вахара хьали айдара низ бола стимул. Къахьегамхоша болх эксплуататорашта а ца беш, шоашта, шоай обществана белга кхетадаро хьахулийт къахьегама энтузиазм, новаторство, творчески инициатива, дукхханей социалистически яхь. Социализм — из къахьегаш болча наьха дийна творчество. Керда вахар хьалдеча хана дукхача халкъа хьинар айдалар — социализма заман закон.

Социализмо дагакхоабар да — общества производство хадданза дегӀаахийтара а, тоаяра а наькъаца дегӀаухаш латта вахареи культурани хьакъехьа халкъо дӀадехараш махулла дикагӀа кхоачашделга.

Социалистически общества дерригa вахар хьалду шеррача **демократе** ларда тӀа. Советашка, профессиональни цхьоагӀонашка, кхыча дукхханей общественни организацешка гӀолла берригача къахьегамхоша хьинаре дакъа лоац паччахьалкхен гӀулакхашта доал деча, экономикеи культуреи хьалъяра дешаш кхоачашдеча. Социалистически демократизма шийна чулоац политически кортамукъаленаш — дош алара, кепайоазон, митингаши собранеши яра кортамукъале, харжа а хержа хила а бокъо,—лаьца ца Ӏеш, хӀаьта социальни бокъонаша — къахьега, салаӀа, деша бокъо, къавелча а ханза цамогаш хиннеи е болх буларгбоацаш висаи моттиг хилча материально Ӏалашвелга; массе расех а къамех а болча гражданий цхьатарра бокъонаш хилар; паччахьалкхени, боахамеи, культурани вахара дерригача доакъошка кхалнаьха маӀача наха нийсса бокъонаш хилар. Социалистически демократе, буржуазен демократех тара доацаш, халкъа бокъонаш дӀакхайкаяь ца Ӏеш, уж кхоачашъяра маярра йола таро Ӏалашъю.

Советски общества бокъонца маярра кортамукъале лу хӀаранена. Цу кортамукъален лакхехьара белгало—саг воацаварах мукъаваккхар я. Цунах йоалл эгтара хьалха маярра йола социальни нийсхо.

Социализмо хьахилийтад Ӏилма тоадалара эша хьалаш. Советски Ӏилма толамаш — социалистически строй толаш хилар къаьгга белгалдалар а социализм йолча хьалашка Ӏилма хьалха далара доазонаш доаццаш торонаш хилар а цун лоархӀам лакхлулга а хьахьокхар да. Закона боараме да котъяьннача социализман мехко массарел а хьалха атома низах машара, хӀама хьадара гӀулакхашта пайда эцара зама хьаеллар, массарел а хьалхаӀа космически аренашка никъ биллар. Лаьттани Маьлхеи искусственни спутникаш, низ бола космически ракеташ, планеташта юкъе лела космически кемаш, атома электростанцеш, дунен тӀа эгтара хьалха советски саго космически кемаца лаьттан шара гонахьа триумфальни полет яр котйоалаш латтача коммунизма творчески низий символ а дерригача адамлен курал а хинна дӀаэттар.

Социализманна карагӀдаьнна эгтара доккхаӀа дола гӀулакх къамий дош къоастадар да. БӀаьннел тӀех **къамаши кагий къамаши** дахача Советски Союз санна болча мехка из дош къаьстта лоархӀаме да. Социалистически обществе къамий цхьатарра политически бокъонаш хилар Ӏалашдаь ца Ӏеш, къаьнача Ӏаьдалех юхедисаь экономикаи культураи хьакъехьа нийсхо ца хилар а дӀадаьккхад. Хьалхарча артӀанна сийлахь-доккхача эрсий халкъо а деш, вӀаши деча вежарий новкъосталах чӀоагӀале а еш, ерригача советски къамий республикаша шоашкахьа хӀанзарча ханара промышленность йиллай, хьалкхеяьй болхлой классеи интеллигенцеи къамий кадраш, дегӀайоалаяьй формах къамийи чулоацамах социалистически йола культура. Дукхха а хьалха тӀехьадисаь хинна къамаш социализмага кхаьчад, дегӀаахара капиталистически стади юстара а юташ. Цхьатарра бокъонаш йола халкъаш шоай лоӀаме цаӀ йолча дукххача къамий паччахьалкхене — Советски Социалистически Республикай Союзе вӀашагӀкхетар а вӀаши кхотадалар а, паччахьалкхе, боахам, культура хьалъеча цар вӀаши новкъостал дар, царна юкъера вошали доттагӀали, цар экономикеи культуреи тоадалар ленински къамий политика лоархӀамегӀа йола итог я.

Историе керда гӀулакх дӀадоладаьчун адамленна керда никъ билларе — пионера дакъа кхаьчар советски халкъага. Цо дӀадийхар цунгара къаьстта низкъала къахьеталга, керда общество хьалъяра формаш а методаш а хадданза лехилга, практика цӀералла уж тохкилга. Шовзткъа шера совгӀа йолча ханах ткъаьх шера гаргга ший низаш хьалеташ йола империалистически державаш юхаеттарнеи тӀемаша бохабаь халкъа боахам юхаметтаоттабарнеи дӀатела дийзар советски халкъа. Къаьстта бирса тохкам тӀабера советски стройна Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тӀема шерашка — дӀаяхача хана историена дайзача дерригача тӀемашта юкъе эгтара халагӀча тӀем тӀа. Цу тӀем тӀа советски халкъ котдаларо тешал дир социалистически общества дегӀаахар соцаде могаргдола низаш дунен тӀа ца хиларна.

Миштад советски халкъо баьча наькъа керттера урокаш?

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, **социалистически революци ярцеи пролетариата диктатура** оттаярцеи мара халкъаш социализмага кхоачаргдоацилга. МоастагӀал долча капиталистий тонахьен лоаттаме Советски Союзе социализм хьалъяра къоастамболлаш долча исторически хьалаша хьахилийта цхьайола башхалонаш хиннаяле а, цу опыто йизза бакъйир еррига юкъара лоархӀам бола социалистически революцеи социализм хьалъяреи керттера принципаш.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, саго сат воацавелга, производства анархи, экономика кризисаш, бе болх ца хилар, дукхханей къел дӀадаккхар, плана боарамах, хадданза сихача темпаца экономика дегӀаахари халкъа вахара хьал юха ца доалаш лакхдари Ӏалашдар социализмага мара дулург ца хилар.

СССР опыто бакъдаь хьахьекхар, болхлой классана керда общество хьаяра ший исторически мисси **пролетарски боацача къахьегамхошца,** эгтара хьалха ахархошца, чӀоагӀа цхьоагӀо хиларца мара кхоачашъе йиш ца хилар.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, алхха социалистически революци котъяларо мара моллагӀа а къаман Ӏоткъам бохабе, **кортамукъеи цхьа бокъо йолеи къамаши зӀамига халкъаши цхьа паччахьалкхе еш шоай лоӀамах вӀашагӀтоха** еррига торонаши хьалаши оттадеш хилар.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, коммунистически общество эргаяккхара керттера герз **социалистически паччахьалкхе** хилар. Цо нах вӀаштӀехьа а боах цхьоагӀо йолаш вӀашагӀа а бетт, экономическии культурнии гӀишлош хьалъяра планах кулгалделга чакхдоах, халкъо революци еш даьккхар лораделга Ӏалашду.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, **социализми машари вӀашагӀкъоастаде йиш йоацаш хилар.** Социализма беррига низ машара гӀулакхa этта латт. Советски Союзо даьхар адамаш фашистий Ӏазапа кӀалхара. Машар лорабеш латта, машаре дахара ленински принцип кхоачашъеш йола Советски паччахьалкхе — империалистически агрессен новкъа латта чӀоагӀа духьале.

СССР-а опыто бизза бакъбаьб социалистически общество хьаяра а дегӀайоалаяра а **Коммунистически парте деча кулгала лоархӀамах** бола марксистско-ленински хьехам. Алхха классовии пролетарскии политика хадданза нийса лелаеш, хьалха латтача революционни теоре герзаца кийчъеннеи, цу ханна кхотаеннеи, нахаца айхха ювзаеннеи йолча партена мара могаргдац дерригa халкъ вӀаштӀехьдаккха а социализма коталонга дига а.

СССР-а опыто бакъдаь хьахьекхар, социализма гӀулакха толам **марксизмаи-ленинизмаи принципашта, пролетарски интернационализма принципашта мутӀахьа хиларца,** чӀоагӀгӀа а хадданза нийса а уж кхоачашъярца, берригача а моллагӀча а моастагӀехи оппортунистехи, уж лораярца боаккхаш хилар.

Дунен тӀа эгтара йоккхагӀа йолча революцеи цӀаккха ца хиннача тайпара дегӀаена, тоаенна лакхленашка кхаьча общества социалистически эргаяккхареи практика хьахьекха да **ленинизм исторически бакъ хилар,** социал-реформизма идеологена чӀоагӀа хӀама техай.

Советски халкъо ше кхо ца деш къахьегарах, Советски Союза Коммунистически парте теоретическии практическии балхаш дарах **адамленга кхаьчай бокъонца йолаш йола социалистически обществои опытаца техка социализм хьалъярах дола Ӏилмеи.**

Советски халкъа карагӀдаьннача доккхийча гӀулакхаша торо хулийт хӀанз керда исторически декхар — **коммунистически общество хьалъяр,** оттаде.

Социализмага бода бокхха ниъ биллаб. ХӀанз цу тӀа гӀолла долх дукха халкъаш, гайна-ганза цкъа цу тӀа гӀолла гӀоргда дерригa халкъаш.

III. Социализма дунен система

Советски Союзо коммунизм хьалъяра декхар, ше цхьаькъа ца деш, социалистически мехкий вежарлен дезалца цхьана кхоачашду.

ЛоархӀамера хьалхле Советски Союзага а йолаш дунен шоллагӀча тӀем тӀа германски фашизми японски милитаризми йохаяро Европерчеи Азерчеи цхьадолча мехкий халкъашта дика хьалаш оттадир капиталистийи помещикийи Ӏаьдал дохаде. Социализм хьалъяра наькъ тӀа даьлар Советски Союзаца цхьана шоаех социалистически лагерь хинна дола Албане, Болгаре, Венгре, Германски Демократически Республика, Вьетнама Демократически Республика, Китая, Корейски Халкъа Демократически Республика, Польша, Румыне, Чехословаке, кхы а хьалхагӀа Монгольски Халкъа Республика халкъаш. Социализма новкъа яьннай иштта Югослави а. Цхьабакъда, югославски кулгалхоша шоай ревизионистски политика лелаярца социалистически лагераи дунен халкъий коммунистически боламаи духьал оттаяь Югослави, хӀаьта югославски халкъо революционни даьккхар доадар кхерам бола гӀулакх а оттадаьд.

Европеи Азеи мехкашка социалистически революцеша цӀаькха а чӀоагӀа хӀама техар империализма позицешта. Къаьстта боккхача лоархӀаме хилар Китая халкъа революци. Европаи Азеи мехкашка революцеш котъялар 1917 шера Октябрал тӀехьагӀа дунен историе чукъ хинна эгтара доккхагӀа дола гӀулакх да.

Хьахилар общества политически организаце керда форма — **халкъа демократи,** пролетариата диктатура формаех цаӀ. Цо хьахьекхар империализм цӀаьхха мелъялара, социализманна пайдана долчча тайпара низаш хувцадалара хьалашка, социалистически революци ший тайпара дегӀайоагӀаш хилар. Иштта гучаяьлар цунах цу мехкий исторически къамийи башхалонаш а.

Хьахилар дунен социализма система — юкъара цхьоагӀон хьашташи кхоачашде дагакхоабараши цаӀаш хиларца, дунен халкъашта юкъерча социалистически барте айхха дувзаденна хиларца социализмаи коммунизмаи новкъа долча, шоай хьамсарча халкъий социальнии, экономическии, политическии вӀаши доттагӀал.

Халкъа демократе мехкашка оалал деш я социалистически производственни отношенеш, дӀаяьхай капитализма реставраци е йиш йола социально-экономически торонаш. Цу паччахьалкхений толамаша дизза бакъдаьд, дерригача мехкашка, цар экономически дегӀадаккхара боарам, территоре йоаккхал, бахача наьха дукхал миччa тайпара яле а, бокъонца йола прогресс алхха социализма наькъашка мара Ӏалашъюлургйоацилга.

Социалистически лагера вӀашагӀкхийттача низаша хӀара социалистически мехка бохаргбоацаш тешам лу империалистически реакцен оагӀорахьара хӀама тӀадоагӀарг ца хилара. Социалистически паччахьалкхенаш цхьа лагерь хинна кхотаяларо, цун чӀоагӀлуш латтача цхьоагӀоно, хадданза дегӀабоагӀача низо, ерригача система рамкашка социализм йизза кхотаелга Ӏалашду.

Социалистически система мехкаша бӀаьш миллионаш болча наьха вахар эргадаккхара йоккха коллективни опыт Ӏоаьй, общества политическии экономическии организаце формашта юкъе дукха кердеи ший тайпареи хӀамаш дихьад. Из опыт — дунен халкъий революционни болама боккхача маьха хӀама.

Практико бакъдаь ерригача марксистско-ленински партеша могадаь а да, социалистически революцеи социализм хьалъяреи процессаш социализма наькъ тӀа даьннача дерригача мехкех доаххаш долча, дукххача **керттерча закономерностий** ларда тӀа латташ хилар.

Социализма дунен система — **мехкашта юкъерча экономическии политическии гӀулакхий керда тайпа.** Социалистически мехкий цхьан тайпара экономически лард я — производства средствай общественни доалахье; цхьан тайпара паччахьалкхен строй — болхлой класс керте латта халкъа Ӏаьдал; цхьа идеологи — марксизм-ленинизм; революцена карагӀдаьннари къама кортамукъалеи империалистически лагерах лораяра хьашташ юкъара да; цаӀ да сийлахь-доккха де дагакхоабар — коммунизм. Социально-экономическии политическии гӀулакхаш иштта цаӀаш хиларо хьаю социалистически лагера паччахьалкхенашта юкъе чӀоагӀеи доттагӀлени гӀулакхаш хилара объективни лард. Йизза нийса бокъо, кхычар кара ца хилари суверенитети лархӀар, вошал тӀехь вӀаши новкъостал дар — социалистически доттагӀлен мехкашта юкъерча гӀулакхий лоархӀаме оагӀонаш я. Социалистически лагере— е вешта аьлча,—дунен тӀарча социалистически мехкий доттагӀлене цхьанне я а яц, е хила йиш а яц, ший тайпара къаьстта бокъонаши совленаши.

Дунен социалистически система опыто бакъдаьд капитализмах хьакъаьстача мехкий **шоайла чӀоагӀа цхьоагӀо** хила езаш хилар, социализми коммунизми хьалъеча цар низаш вӀашагӀтоха дезаш хилар. Социалистически мехкий дунен доттагӀленах къакъьастта, хьаьда социализм хьалъяра курс теоретически гӀулакхашка диллача кӀийле йоацаш я, хӀана аьлча социалистически общество дегӀаяра объективни законашта из духьал хиларах. Экономически хьакъехьа зене я из, хӀана аьлча гӀулакх общественни къахьегам кхом боанаш боабарга, производство дегӀаяра темпаш лаьгӀъярга, капиталистически дуненна мохк кара бахарга дуг цо, политически гӀулакхашка диллача реакционни а кхераме а я из, хӀана аьлча халкъаш вӀашка ца озаш вӀашагӀкъестаду, буржуазно-националистически тенденцеш хьалкхоабаши юххера а социалистически коталонаш йоаярга дига мегаши я.

Керда общество хьалъяра шоай низаш вӀашагӀ а тохаш, социалистически мехкаша хьинаре хьал а лоац шер а ду колониальни Ӏазап тӀера Ӏокхессача мехкашца леладу политическии, экономическии, культурнии гӀулакхаш. Цар кхоачаш а ду, уж кхоачашде кийча а да капиталистически мехкашца шерра шинна а оагӀонна пайдана дола торгови гӀулакхаши культурни бувзамаши леладелга.

Дунен социалистически системеи дунен капиталистически системеи дегӀаяр нийсса вӀаши духьаларча законех хул. Нагахьа санна дунен капиталистически система хьахилар а дегӀаяр а из шоаех латташ йолча паччахьалкхенашта юкъерча къизача къовсаме, низ болашагӀа яраша мелагӀа йола паччахьалкхенаш караерзаярцеи царна эксплуатаци ярцеи, бӀаьш миллионаш нах халача оттабара, бӀарччача континентех империалистически монополей колониальни придаткаш яра наькъаца хиннадале, дунен социалистически система хьахилареи дегӀаяреи процесс кортамукъалени шоай лоӀаме хилареи ларда тӀа цу система паччахьалкхений берригача къахьегамхой овлангарча вахара хьашташка хьежжа хьахиннай.

Нагахьа санна капитализма дунен системе лелаш дар паччахьалкхенаш шоайла вӀашкакхехка экономическии политическии дегӀаахар цхьан боарамагӀа ца хилара закон дале, дунен социалистически системе лелаш дараш цунна нийсса духьалара, цу юкъе доагӀача дерригача мехкий экономика хадданза, планах дегӀайоалилга Ӏалашду законаш да. Капиталистически дунен тӀа цу е кхыча мехка производство дегӀаяро паччахьалкхенашта юкъера вӀашдухьаленаш кӀоаргъю, вӀаши лоаттабу конкурентни къовсам чӀоагӀбу, хӀаьта хӀара социалистически мохк дегӀабаро дунен социалистически система еррига хьайийцача бӀарчча дегӀаярга, чӀоагӀъярга дуг. Нагахьа санна дунен капитализма экономика шорттига дегӀайоагӀаш яле, кризисаши потрясенеши ла езаш яле, дунен социализма экономика сихача а чӀоагӀача а темпашца дегӀаярцеи дерригача социалистически мехкий боахам хадданза цхьатарра айбаларцеи белгалйоалаш я. Ерригача социалистически паччахьалкхенаша дакъа лоац дунен социалистически система хьалъеши дегӀайоалаеши, цун низ чӀоагӀбеш. Советски Союз йолаш хиларо дикка аттача а доакх сих а ду халкъа демократе мехкашка социализм хьалъяр. Марксистско-ленински партешеи социалистически паччахьалкхений халкъашеи хӀара мехко дечохи цунна карагӀдоалачохи тийша лерхӀ ерригача дунен социализман система толамаш, цудухьа шоай мехка производительни низаш масса оагӀорахьара дегӀадоаладар интернациональни декхар а лерхӀ. Социалистически паччахьалкхенаша дӀа-юха гӀулакхаш леладаро царех хӀаране торо хулийт эгтара дикагӀа а бизза а ший рузкъаех пайда эца, производительни низаш дегӀадоаладе. Социализма мехкаша дӀа-юха экономическии Ӏилман-техническии гӀулакхаш леладеча хана, цар халкъа боахама перспективни планашта координаци еча хана, производствана специализации кооперированнии еча хана хьахул **дунен халкъашта юкъера къахьегам бекъара керда тайпа.**

Советски Социалистически Республикай Союзи цул тӀехьагӀа дунен социализма системеи хьахилар — из да халкъаш масса оагӀорахьара вӀаши гарга дахара исторически процесс дӀайолаялар. Социалистически паччахьалкхений вежарлеи дезале классови антагонизмаш дӀаяларца дӀайоал къамашта юкъера антагонизмаш а. Социалистически доттагӀлен халкъий культура тоалу къамий культураш кхы а дукхагӀа вӀаши новкъостал а деш тоаяларца, социалистически общества сага доагӀаш дола интернациональни гӀулакхаш сихха хьахиларца.

Дунен социалистически доттагӀлен халкъий практико бакъдаьд, цар вежарлен **цхьоагӀои вӀаши гӀулакхаш леладари** хӀара мехкарча къамий лакхарча хьашташа маяххар хилар. Дунен социалистически система цхьоагӀо пролетарски интернационализма ларда тӀа чӀоагӀъяр—цунна чуйоагӀача ерригача паччахьалкхенаша дӀахо толамаш доахаргхилар гойташ дола гӀулакх да.

Керттерча даькъе, социализма наькъ тӀа даьнна дукхагӀа дола мехкаш хьалха дӀаяхача хана юкъерча, кхыметтел лохерча а боарамах мара экономически дегӀадаьккха ца хиларах а, хӀаьта иштта ший берригa низ оарцагӀа баькхха социализм хьалъяра новкъарленаш еш дунен реакци хиларах а хьахинна къаьстта йола халонаш яха езаш хул социалистически система.

Советски Союзеи халкъа демократе мехкийи опыто бакъяьй социализм хьалъеча хана классови къовсам дӀабалац яха ленински положени нийса хилар. Социалистически мехкашта чура классови къовсам дегӀабара юкъарча тенденцеша, толамца социализм хьалъеча хьалашка социалистически низий позицеш чӀоагӀъяларга, моастагӀал долча классех юхебисараша ю духьале мельярга дуг. Цхьабакъда, дегӀадахкар нийсача линех дац. Чурчеи арахьарчеи хьалашка ужаш е вожаш хувцамаш хиларца бувзабенна классови къовсам цхьайолча ханашка ирбала тарлургда. Цудухьа хадданза фелал хила еза, халкъа строй йохае, социалистически мехкий вежарлен дезала барт эгӀабе гӀертилга дуташ доацача чурча а, иштта арахьарча а моастагӀал долча низаша леладу гӀулакхаш ханнахьа хӀама а тохаш соцадергдолаш.

Дунен халкъашта юкъерча реакцеи чурча реакцен низех юхебисарашеи социалистически мехкий цхьоагӀона духьал доаха политическии идеологическии керттера герз национализм я. Национализми къаман ограниченности социалистически строй оттарца автоматически цӀенъенна дӀайоалаш яц. Националистически предрассудкаши къамашта юкъе хиннача моастагӀалах юхедисараши — из я социальни прогресса еш йола духьале эгтара йӀаьхагӀеи, чӀоагӀагӀеи, къизагӀеи, маькарагӀеи хила йиш йола область.

Коммунисташа шоай хьалххара дарех декхар лоархӀ берригa къахьегамхой интернационализмаи социалистически патриотизмаи уйланца, моллагӀча тайпара яле а национализмацеи шовинизмацеи машар хургбоацаш кхетамца кхебар. Национализмо социалистически доттагӀлен юкъарча хьашташта зе ду, эгтара хьалха зе ду цо из лелаеча мехкарча халкъа, хӀана аьлча социалистически лагерах из дӀакъоастадаро юха тет цун дегӀадар, дунен социалистически система толажагӀа хиларах пайда эца торо хилийтац, гучаювлача национализмах шоашта пайда эца империалистически державаш гӀертилга совдоах. Национализм котъяла тарлургда, алхха цунна духьал хадданза бокъонца къовсам ца лоаттабича. Марксисско-ленински интернационалистически политика, буржуазни национализмахи шовинизмахи юхедисараш дӀадахар духьа хоадам боллаш лоаттабу къовсам — социалистически доттагӀал дӀахо чӀоагӀдара лоархӀамера хьал. Национализманеи къаман эгоизманеи духьал а латташ, коммунисташ, цунца цхьана масса хана чӀоагӀа теркам беш хул наьха национальни уйлай.

Дунен социалистически система бӀубенна капитализмацарча экономически яхье хоадам беш йола котало яккхарга йода. ХӀанз гаргарча хана Ӏалашдергда цо промышленни юртбоахамеи дерригача гӀулакхашта дунен капиталистически системал ше тӀех хилар. ТӀехь-тӀехьагӀа дукхагӀа айлу дунен социалистически системо машара, демократе, социализма хьашташта тӀехьа общество дегӀаяра лоаттаю воздействие.

Европеи Азеи йоккхийча аренашка кортамукъача халкъаша турпалерча къахьегамца хьалъеш йола кердача дунен Ӏалламате йоккха гӀишло кердача общества прообраз, дерригача адамлен кхоане я.

IV. Дунен капитализма кризис

ДӀайоалачеи хӀалак хулачеи юкъагӀа чуеннай империализм. Капитализм лардагара денз лакхе кхаччалца: цун экономическии паччахьалкхени строй, политика, идеологи, — йохаеш йолча юхасоцалургйоацача талхара процессо дӀалаьцай. Кхы юхаотталургдоацаш дӀадаьннад дукхагӀа долча адамашта тӀа империализмо лоаттадаь Ӏаьдал. Адамаш исторически дегӀадаххара кертера чулоацам, кертера лостам, кертера башхалонаш къестаю дунен социалистически системо, империализмана духьал, общество социалистически новкъа эргаяккхара тӀехьа къовсам лоаттабеча низаша.

Дунен хьалхарча тӀемои Октябрьски революцеи дӀайолайир капитализма юкъара кризис. Дунен шоллагӀа тӀом латтачеи Европаи Азеи дукххача мехкашка социалистически революцеш хулачеи хана яьржар капитализма юкъарча кризиса шоллагӀа этап. ХӀанз дунен капитализм цу кризиса кердача, кхоалагӀча этапа чу яьннай. Цу кердача этапа лоархӀамегӀара башхало я дунен тӀемца ювзаенна из яьржа ца хилар.

Капитализмах тӀа-тӀа дукхагӀа мехкаш дӀахадар; социализмаца лоаттаеча экономически яхье империализма позицеш мельялар; империализма колониальни система йохар; паччахьалкхен-монополистически капитализм дегӀаярцеи милитаризм лакхъяларцеи капитализма чура вӀаштдухьаленаш кхохкаялар; хӀама хьадеча низех бизза пайда эца капитализмана могаш ца хилар лакхлуш хиларца (производства темпаш лоха хилар, юкъ-юкъе хула кризисаш, хадданза производственни мощносташта бизза бе болх ца хилар, бе болх боацаш даим нах хилар) гучадувла капиталистически экономика чура кӀийле дукхагӀа меллуш а йохкалуш а хилар; къахьегамаи капиталаи юкъера къовсам сомбалар; дунен капиталистически боахама вӀаштдухьаленаш чӀоагӀа кхохкаялар; ерригача линешка политически реакци цӀаккха ца хиннача тайпара сихъялар, буржуазни паргӀатонаш дӀа а йоахаш, дукххача мехкашка фашистски, тиранически режимаш увттаяр; буржуазе политикаи идеологеи кӀоаргта кризис — царца гучаювл **капитализма юкъара кризис.**

Империализма стаде шерра дегӀайоагӀа **паччахьалкхен-монополистически капитализм.** Монополеш хьахиларои уж лакхъяларои финансови олигархе хьашташ кхоачашде капиталистически воспроизводства процессана юкъарчал доацаш паччахьалкхе юкъэккхарга вуг. Цун хьашташа маяхха ра нийсдаь тайп-тайпара гӀулакхаш ду капиталистически паччахьалкхено, экономика цхьаццадола доакъош паччахьалкхенга дерзадарах пайда ийбу. Дунен тӀемаша, экономически кризисаша, милитаризма политически доккхача хувцамаша сихдир монополистически капитализмах паччахьалкхен-монополистически хилар.

Финансови капитала низ-Ӏоткъам хадданза лакхлу. Общественни производства дукхха а дукхагӀа дакъа шоай бе а делла, къама вахара доал ду Ӏалаьмате йоккхийча монополеша. Миллиардерийи миллионерийи йоккха йоацача кучко цхьаннахьара а тӀахьожам боацаш доал ду капиталистически дунен дерригача рузкъана, шоашта боалача пайдана духьа бӀарччача къамий вахар доаду. Финансови олигархи Ӏалаьмате чӀоагӀа йӀаьхий хул. Монополистически буржуазе гӀулакхаш леладу комитет а хиле дӀаотт паччахьалкхе. Берригача боахама вахара бюрократизаци елга чӀоагӀа лакхлу. Монополеш йӀаьхий хилийта, болхлой болами къам-мукъадаккхара къовсами тоӀабе, капиталистически строй кӀалхаръяккха, агрессивни тӀемаш хьоаде лерхӀаш, паччахьалкхен-монополистически капитализмо монополей низ паччахьалкхен низаца цхьан механизме вӀашагӀтох.

Паччахьалкхен-монополистически капитализм социализм санна я яха сурт оттаде гӀерт аьттехьара социалисташи ревизионисташи. Вахаро гучадоаккх из харцдар. Империализма Ӏалам хувцац паччахьалкхен-монополистически капитализмо. Общественни производства система керттерча классай хьал ца хувцарал совгӀа, цо кхы а кӀоаргъю къахьегамаи капиталаи юкъера, къаман дукхха а дукхагӀа болча нахаи монополештеи юкъера юкъ. Паччахьалкхе капиталистически боахам нийсбе гӀертарах производства конкуренции анархии дӀайоаккхалургъяц, общества масштабе боахам планаца дегӀаахар Ӏалашдулургдац, хӀана аьлча производства ларде юс капиталистически доалахьеи маьхах оттабаь къахьегам боацабелгеи. «Кризис йоацача» а «планах йолча» а капитализмах йола буржуазни теореш пархе йохаяь дӀаяьхар хӀанзара капиталистически экономика дегӀаахара берригача наькъо. Паччахьалкхен-монополистически капитализма диалектика укх тайпара я, буржуазе лерххӀача тайпара капиталистически система чӀоагӀъяра метта, цо кхы а чӀоагӀагӀа сихъю капитализма вӀаштдухьаленаш, кӀийленга кхаччалца мелъю из. Паччахьалкхен-монополистически капитализм социализманна йола йизза материальни кийчо я.

Империализм дегӀаярах йолча кердача явленеша бакъду ший тӀеххьарча лагӀа тӀа капитализм дегӀаяра кертерча законех, из йохкаяла йолаярах яь ленински выводаш нийса хилар. Цхьабакъда, из йохкаялар из йизза сацар дац, производительни низаш совцадар а дац, цхьаццайолча ханашка, цхьаццадолча мехкашка капиталистически экономика лакхлулга дӀа а даккхац.

Еррига хьайийцача капитализмо тӀа-тӀа дукхагӀа дехк хӀанзара производительни низаш дегӀадоагӀилга. Ядерни энерги йовзарца, космос караерзаярца, хими, производствана еш йола автоматизаци дегӀаярца, Ӏилманеи техниканеи чӀоагӀа карагӀдаьннача, кхыдарашца ювзаенна йолча Ӏалаьмате йоккхача Ӏилма-технически переворота хана чу доалаш латт адамаш. Цхьабакъда, капитализма производственни отношенеш чӀоагӀа готта я Ӏилма-технически революцена. Ӏилма-технически революци чакхъяккха а цун беркатах общества хьашташта мабеззара пайда эца а могаргдац духхьал социализмана мара.

Монополистически капитало доал деча хьалашка технически прогресс болхлой классана духьал ерзаю. Керда формаш юкъе а кхувлаш монополеша чӀоагӀъю болхлой классана еш йола эксплуатаци. Капиталистически автоматизаце болхлочоа багара маькха чӀегилг йоаккха—бе болх ца хилар лакхду, вахара хьал-торо лохъю. Технически прогрессо тӀа-тӀа а дукхагӀа къийбу зӀамига боахамаш дола нах. Империализмо технически прогрессах пайда ийбу кертерча даькъе тӀема гӀулакха хьакъехьа. Адамий хьаькъала карагӀдаьннар адамашта шоашта духьал доах цо. Империализм мелйолча хана адамий шоай кхоаненах сатийна хила йиш яц.

ХӀанзарча капитализмо Ӏалаьмате чӀоагӀа сихдаьд **рынка дош.** Из дош къоастаде низ бац империализма; хӀана аьлча цун закономерность я къахьегамхой хӀама эца йола торо производство лакхъяларал тӀехьаюсаш хилар. Цо иштта юхаувз кӀезига дегӀадаьхка мехкаш индустриальни дегӀадоагӀилга. Дунен капиталистически рынок сихагӀа дегӀайоагӀача производственни торонашка диллача готлу. Ӏалаьмате дукха таможенни йовкъаш ехкаш, доазув увттадеш барьерашца тийда, къаьстта шоаш йолча валютно-финансови зонашта йийкъа я из. Товараш дохка рынкаш, капитал дилла моттигаш бахьан, бедала хьасташ бахьан конкурентни ира къовсам латт империализма лагере. Кхы а чӀоагӀагӀа сихлу из капитализма доалду территори готъяларца. Дукххача мехкашка нах бебара кӀеззига хьалха мара ца латтача производства лохача темпаш тӀа оттаяьй монополистически капитало буржуазни общество. Предприятей ковна ара бе болх боацаш миллионаш бола нах болча хана производственни мощносташ шоай низ мелаб бе болх боацаш юс. Юртбоахама производство ховшшехь а юхаувз, дунен тӀа миллионаш бола нах моцал Ӏовшаш боллашехь. Нахага кхоачамболлаш материальни рузкъа дац, хӀаьта империализмо тӀема еча кийчонга дӀаухийташ доаду из.

Мехкий йоккхача групе капиталистически строй дӀаяккхар, дунен социалистически система экономика дегӀаяри чӀоагӀъялари колониальни система йохар, къаьнара импереш еха дӀаялар, мукъадаьннача мехкашка экономика колониальни структура йоха йолаялар, цу мехкаштеи социализма дуненнеи юкъера экономически бувзамаш шердалар — цу дерриганеша кӀоаргъю **дунен капиталистически боахама кризис.**

Паччахьалкхен-монополистически капитализмо ца хеззача тайпара лакхъю милитаризм. Империалистически паччахьалкхенаша тӀом боацача хана а Ӏалаьмате доккхий тӀема низаш леладу. ТӀема еча расходаша тӀа-тӀа а дукхагӀа дола паччахьалкхений бюджетий дакъа дӀа-

(ДӀахододар 3-ча оагӀо тӀа.)

Программа проектах дIахододар

лоац. Империалистически паччахьалкхенех милитаристски, тIема-полицейски паччахьалкхенаш хул; милитаризаци тIа-тIа а дукхалIа буржуазни общества вахара чуйолл.

Монополистически буржуазе цхьаццайола группаш йIаьхий а еш, такха низ боацача налогех, лакхлуча инфляцех, маьхаш лакхдаларах бала озаш доахка къамаш низ бохарга, халкъаш боахамех дахарга дуг милитаризмо. Цхьан ноахала хана дукха хIама хIалак деча дунен шин тIема бала тIаоттабаьб цо адамашта. Хьалхарча тIем тIа империалисташа итт миллион саг вийр, ткъо миллион саг айп ваьккхар. Дунен шоллагIа тIом бахьан долаш шовзткъе итт миллионага кхоачаш саг веннав. Уж тIемаш латтача хана бIарчча мехкаш хIалак дир, эзараш городаш, юрташ йохайир, дукхача тIехьенаша къахьегаш сходадьр хIалак дир. Империалисташа дагалувцача тIемо адамашта тIатувс цIаккха а ца хиннача тайпара дукха нах боабергболеи рузкъа хIалак дергдолеи кхерам. Кхыметтел цу тIема еча кийчоно а миллионаш болча наха бала тIаоттабу, фузкъах боах.

Производительни низаш дегIадоатIаш, къахьегам юкъара берзабеш яьккха прогресс хIанзарча капиталистически паччахьалкхено бокъо йоацаш ший бе йолл монополешта долча хьашташта.

Монополистически буржуази общественни организмана пайдане боацаш тIабижа тIоа хинна, производства прогрессана совлен йола хIама хинна дIаэттай. Заводаштеи фабрикаштеи хьалхле лелаеш ба маьхах уттабаь директораш, инженераш, техникаш. Наьха цIий мелаш бах монополисташ, шоашта гонахьа хьувзача нахаца цхьана пролетарешеи ахархошеи къахьегаш хьахиннача национальни дохода лоархIам болла дакъа а дуаш.

Революцех кхераш хиларо, социалистически мехкаша доахача толамаша, болхлой боламо беча низо алапе, къахьегама хьалий, нах социальни Iалашбара хьакъехьа цхьадолча даькъе къахьегамхоша яхар динза яргIйоацача оттаю буржуази. Цхьабакъда, лакхлуча маьхашеи инфляцеи массанахьа а пайда боацача оттаду из. Общество дегIаахарца болхлочуни цун дезалеи лакхлуча-материальнийи культурнии хьаштел тIехьадус алапи. Кхыметтел капиталистически дегIадаьхкача мехкий йоккха йоацача группа кхычарел лакхагIа бола вахара боарам а Азе, Африка, Латински Америка халкъашта къел тIалоаттаярах, эквивалентни доацаш деча хувцамех, кхалнаьха къахьегамах мах кIезигагIа телаш хиларах, неграштеи арахьара тIабаьхкача болхлоштеи къиза низ-Iоткъам тIалоаттабарах, хIаьта иштта мехкашка чурча къахьегамхошта еш йола эксплуатаци лакхъярах а латт. «Наха шортта де хIама да» яха буржуазни фаьлгах нах зуламе бегбахар хилар — болхлой класс бе болх боацаш, кхоанарча денах тешам байна хул массаз а. Болхлой класса ше лоаттабеча экономически къовсаме цхьадола толамаш даьха дале а, деррига хьайцача капиталистически дунен тIара цун хьал лохлу.

Ахархочун зIамига боахам тешшаме чIоагIа боахам хиларах йола легенда хIама юхе ца дуташ йохаяй капитализм дегIаахаро. Юрта боахаме доал деш йола моттиг дIалаьцай монополеша. Миллионаш бола фермераши ахархойи лаьттан тIара селхабу, хIаьта цар боахамаш торгах дохк. Ахархоша зIамига боахам лоаттабу дукха хIама эшаш, чIоагIа къахьегаш, дуар, дувхар, лелор кхоачам балла доацаш. Лакхлуча налогашеи хьерчача декхарашеи тIаоттабаьча балийна кад ахархой. Аграрни кризисаша тIа-тIа дукхагIа йохаю юрт. Теша хала дола эшамаши къели тIаотт колониальнии кхычарна кара долчеи мехкий ахархошта; ши низ-Iоткъам латт царна тIа — помещикийи монополистически буржуазеи.

Городе баха кIезига боахамаш дола нах а боахамех бохабу монополеша. Ремесленни производство йохаш латт. Кагий промышленнии торговии предприятеш шоаш маярра монополешта кара я.

Вахаро йизза бакъйир капиталистически общества чухь пролетаризаци лакхлуш хиларах йола марксистски положени. Экспроприированни болча наха революционни наькъаца производства средствашта общественни доалахье оттаяр, вешта аьлча уж дерригача халкъа доалахьа ерзаяр мара кхыйола перспектива яц.

Капитализм цхьатарра дегIа ца йоагIаш хиларо хувц пачхьалкхенашта юкъерча низий юкъмоттиг, царна юкъера вIаштдухьаленаш лакхъю. Империализма экономически, хIаьта цунна тIеххьа цун политически тIемеи низа центр Европера США кхаьчай. ТIемахи сихдаь герз хьадеш хилара хи даьннача пайдаша естаяьча американски монополистически капитала дIалаьцад бедал йоала кертера хьасташ, товараш дохка рынкаш, капитал дулла моттигаш, хьаяй кхайкаеш йоаца колониальни импери, эгтара йоккхагIа йола **дунен эксплуататор** а хинна дIаэттай. ПаргIатои демократи лу ше, яхаш, харцдувцаращца къайла а ювлаш, американски империализмо боккъалдар аьлча **дунен жандарма** де доагIа гIулакх ду, реакционни диктаторски режимаш, йохкаенна монархеш хьал а лоацаш, демократически, революционни хувцамашта духьал а ювлаш, шоай лоIаме хилар тIехьа къовсам лоаттабеча халкъашта духьал агресси а йоаржаеш.

США монополистически буржуази дунен халкъашта юкъерча реакце кертера чIоагIало я. Капитализм «кIалхара яккхара» гIулакх шийна тIаийцад цо. США финансови магнаташа вIашагIъехк империалистий «священни союз» хьаю агрессивни тIема блокаш. Американски эскараши тIема базаши я капиталистически дунен эгтара кертера лоархIам болча моттигашка.

Бакъда вахаро хьахьокх дуненна доал де гIертача США империализмо леладераш вIалла кIийле йоацаш хилар. Империализм низ боацаш хилар социалистическии къам-мукъадаккхареи революцешта никъ дIакъовла. Атомни герза монополи бейолла гIерташ американски империализмо лийрхIараш дехар. Капиталистически дунен экономике ше хьалаьца удельни дозал лораде маганзар США монополешта, цун экономически, финансови, тIема кертера низ болаш уж юсе а. Эгтара низ болашагIа йола капиталистически пачхьалкхе — США ше лургьяр лакхъенна а яьнна, юха чукхета йолаеннай. Хьалха шоай хинна низ бац Великобритани, Франци, Германи, Японисанна йолча империалистически пачхьалкхений а.

ХIанзарча дунен кертерча вIашдухьалено — социализманеи империализманеи юкъерча вIашдухьалено — дIаяхац капиталистически дуне дохадеш йола **кIоарга вIашдухьаленаш.** США-га хьалхле йолаш яь агрессивни тIема блокаш а кризис йолаш я. «ВIашагIкхетареи» рынка дош аттача даккхареи лозунга кIал хьахинна халкъашта юкъера пачхьалкхен-монополистически организацеш боккъалдар аьлча дунен капиталистически рынок юхаекъа оттаяь керда формаш я, чIоагIIача къовсамийи довнийи кхуврчаш хулаш латт царех.

КIоарглуш латт кертерча империалистически пачхьалкхенашта юкъера вIашдухьаленаш а. Дунен шоллагIча тIем тIа ийшача империалистически пачхьалкхений экономика юхаметтаоттаяро тIавуг империалисташта юкъе хиннача къовсамийи конфликтийи къаьнара кхуврчаш юхадийндалара а керда дараш хьахилара а. Къаьстта кхохкалуш я англо-американски, американо-французски, франко-германски, американо-германски, англо-германски, японо-американски, хIаьта иштта кхохкалуш я кхыйола вIашдухьаленаш а. Империализма лагере хиланза даргдоацаш да керда вIашдухьаленаш хьахилар а кIоаргъялар а.

Американски монополеша а цар английскии французскии союзникаша а туччахьа новкъостал ду эхь ца хетташ реваншистски, захватнически де лерхIараш кхайкадеча, социалистически пачхьалкхенаштеи европейски кхыча мехкаштеи духьалара тIом кийчбеча западногермански империализма. Европана юккъе юхаметтаоттабеш латт машара а дерригача халкъий кхерамзленна а кхерам тIатесача агрессе кхераме кхуврч. ГIаьнарча Малхбоале американски монополеша юхаметтаоттабу, эгтара хьалха социалистически пачхьалкхенашта а тоссаш, Азе халкъашта кхерам тIатоссаш бола вож кхераме кхуврч — японски милитаризм.

Империалистически пачхьалкхений йоккха йоацача группа хьашташ юхедисача мехкий хьашташца, дерригача халкъий хьашташца тарлургдолаш дац. КIоаргача вIашдухьаленаша екъаю империалистически пачхьалкхенаши, кортамукъадаьнна мехкаши, шоай лоIаме хила къовсам лоаттабу мехкаши.

ХIанзара капитализм зуламе я дерригача адамий вахара хьашташта, уж тIаккхача гIертача цар прогрессивни гIулакхашта. Ший саго сага еча эксплуатацеца, шовинистическии расистскии идеологеца, шийх доаллача моральни талхарца, спекуляци, коррупци, зулам лакхдаларца общество, дезал, саг толхаву цо.

Буржуазни строй хьахилар нах тIаувзача паргIато, нийсхо, вошал яхача лозунгаца. Цхьабакъда буржуазе цу лозунгах пайда ийцар духхьал феодальни знать эккха а яь, Iаьдала кертеотта. Нийсхон когаметта эттар социальнии экономически нийсхо ца хилара кIоаргга юкъ. Вошал а доацаш, къиза классови къовсам латт буржуазни общества чухь.

Монополистически капитало тIа-тIа дукхагIа гучабоаккх ший реакционни, демократена духьалара чулоацам. Хьалха хинна буржуазно-демократически паргIато а лац цо, нах Iехабе лерхIаш, из ше дIаккхайкайойя а. Хьалха санна атта доацаш буржуази исторически дегIаяра хIанзарча этапе тIа-тIа халагIа хул нийсхон, кортамукъален лозунгаех пропаганда е. Дунен халкъий болхлой болам лакхбаларо кIезигъю финансови капитала маневра торонаш, цунна могаргдац хьалхарча лозунгашца, хIаьта иштта болхлой бюрократи эцарца, революционни уйлаш йоае а юхасоцалургбоацаш дегIабоагIа империалисташта духьалара болам эшабе а.

Кертера материальни средстваш йизза кара а лаьца, монополистически капитало цхьаннеца а декъац политически Iаьдал, ший диктатура — кIезигагIабараша дукхагIабараштa уттаю диктатура, капиталистически монополеша обществана уттаю диктатура оттаяьй. Империализма идеологаша кортамукъаленеи демократеи харц лозунгашца къайлаккхухь монополистически капитала диктатура, империалистически пачхьалкхенаш «мукъача дунен» мехкаш да, яхаш дIа а кхайкадеш, доал деш дола буржуазни гIозараш моллагIча а диктатурана духьал да йоах, цар. Боккъалдар аьлча империалистически дунен тIара паргIато монополей аьшка когашта кIал йодача, шоай мехкий меттел, дерригача кхыча мехкий а болхлой классана, къахьегача халкъа эксплуатаци е йиш хилара паргIато мара яц.

Буржуазе чIоагIIа ювц ший хоржамий система, из демократически бокъо луш я, яхаш, ше дукха партеш йолаш хилархи дукха кандидаташ уттабе йиш хиларахи къаьстта доккхал а деш. ГIулакхага диллача монополисташа халкъаш шоай лоIам бувца а шоай хьашташ лорадергдола нах харжа а йиш йоацача доах. Капитал, кепайоазув, радио, кино, телевидени санна йола средстваш шоай бе а йоахкаш, профсоюзашкеи кхыча дуккха нах юкъе болча организацешкеи шоаш уттабаь нах а болаш, монополисташа халкъаш тувладу, харжархошка низагIа шоай кандидаташ уттабайт. Тайп-тайпара йола буржуазни партеш доал деш йолча буржуазе тайп-тайпара йола фракцеш мара кхы хIама яц.

Буржуазе диктатура иштта гучаювл харжархой лоIам телхабарца. Конституце шоашта еннача бокъонех пайда а эцаш, къахьегамхоша шоай хьашташ лорадергдола дикка нах законодательни органашка харжа могаргдолга буржуазена гучадаьлча, цо эхь ца хетташ йохаю хоржамий система, харжархой бизза бола лоIам телхабелга, шоай хьашт мелд мара парламента юкъе битац къахьегамхой викалаш.

Финансови олигархе фашистски режим оттаю, эгIаздахача халкъа кIалхаръялара йола чIоагIало цунах лерхIаш армецеи, полицецеи, жандармерецеи оагIув бул, къаьстта къахьегама халкъ кхыметтел кIезигъяьча демократически бокъонех пайда эца, шоай хьашташ хьалкхабеи ерига бокъонаш монополе хилар дIадаккхеи гIертача хана. Германскии Итальянскии сий доаца фашизм хIалак хиннаяле а фашистски режим хIанз а цхьадолча мехкашка йолаш а я кердача форме кхыдолча мехкашка юхаувтталуш а я.

Цу тайпара, **кIоаргача, чIоагIача вIашдухьаленаша йохаю дунен тIара империалистически система.** Къахьегамаи капиталаи юкъерча цIаккха тоам хила йиш йоацача моастагIалои, халкъаи монополенеи, юкъерча вIашдухьаленашеи дегIайоагIача милитаризмои, колониальни система йохарои, империалистически мехкашта юкъерча вIашдухьаленашеи, къона къамий пачхьалкхенаштеи, къаьнача колонизаторски пачхьалкхенаштеи, юкъерча конфликташеи вIашдухьаленашеи, керттерча даькъе чехка дегIайоагIаш латтача дунен тIарча социализмои юъ, йохаю империализм, цун низ бохабараи из хIалак яраи тIадода гIулакх.

Монополистически буржуазена кхыметтел ядерни герзаца а могаргдац исторически депIадара юхатоха. Адамашта ше маярра яйзай капитализм. БIаь миллионаш болча наха гу капитализм — экономически кегарий, юкъ-юкъе хулча кризисай, даим бе болх ца хилара, къела, оакхарий хьисапе производительни низаш кхоачашдара строй, даим тIемай кхерам шийца бахьаш йола строй хилар. Адамий та безам а бац е товрг а дац ший исторически ха яьккха яьннача капитализма системаца.

V. Дунен халкъий болхлой класса революционни болам

Дунен халкъий болхлой класса революционни болама дерригдунен-исторически котало яьккхай. Керттера цун котало — дунен социалистически система. Котъяьннача социализма ший хьокхамца капиталистически дунен къахьегамхой хьаькъалашта революционизирующи влияни ю, империализма духьал къовсам лоаттабе цар дог айду, хIаьта цу къовсама хьал боккхача боараме аттагIа хулийт.

Капиталистически обществана шийна чухь хьахул, дукхагIа хул, чIоагIлу социализма котало Iалашъе езаш дола социальни низаш. Дунен арене яьннай дунен халкъий пролетариата керда отряд — Азеи, Африкаи, Латински Америкаи мукъадаьннача, кхычар лоIаме долча, колониальни мехкий къона болхлой болам. Хьа а хиннай дегIа а яьккхай марксистско-ленински партеш. Царех хулаш латт сий дола массане а къоабалбеш бола, дуккха къахьегамхой шийна тIехьа бугаш бола национальни низ.

Дунен халкъий революционни боламо империализманеи болхлой класса мутIараштa юкъерча цун гIончаштеи духьаларча къовсама Iалаьмате йоккха опыт Iоаяьй. Из идеологически дикагIа чIоагIбеннаб, цун хIанз дика вIаштIехьбаьнна боккха низи доккха денали да. ДегIабоагIаш латт, Iалаьмате дукха къахьегамхой чубоагIаш болча профсоюзни болама лоархIам.

Капитализма мехкаш масса хана классови къовсамаша чувхадеш да. Ший экономическии политическии хьашташ лораде болхлой класс денал доллаш духьал уттилга даржаш латт. Болхлой класс къахьегамхой дуккхача нахаца гIеттарца цкъа кхерам тIаоттабаь Iийнабац буржуазен классови оалала. Ший Iаьдал ца дохийта гIерташ, финансови олигархе, низаца тоIабара болхлой методех ийца ца Iеш болхлой класси цун организацеши Iехаяра, цар барт бохабара, национальнии дунен халкъийи профсоюзни болам бекъабалийтара тайп-тайпара кхыча приемех а пайда ийбу. Профсоюзнии, кооперативнии, кхыйолчеи организацешта керте латтараш кхаэх ийбе гIерт из, болхлой бюрократи дукхагIа ю, промышленносте, муниципальни органашка, пачхьалкхен аппарате царна пайда боагIаш йола моттигилгаш а телаш. Коммунисташта духьалареи, болхлошта духьалареи законаш, коммунистически партешка гучахь болх ца байтар дуккха коммунисташи кхыбола хьалха латта болхлойи мукъабувлийтар, предприятешка Iаьржа спискаш яр, гIулакхера бараш мутIахъ бий хьежар, демократически кепайоазона духьала полицейски репрессеш яр, тIема низий новкъосталца забастовкаш йохаяр — из дерригa а империалистически буржуазе правительствай хадданза йола методаш а хинна дIаэттад.

Цхьаццадолча капиталистически мехкий реакционни низаш духьал отта низ болаш дац чIоагIлуш латтача демократеи социализмаи низашта. Капиталистически пачхьалкхенашта юкъе къовсами довнаши хилар, социализмаи болхлой боламеи дегIадоагIаш латтача низашта хьалхашка цар цхьаццайола барт-цхьоагIо яц яхилга дац. Империалисташа реакционни союзаш вIашагIъехк, вIаши договораш а деш бувзалу, шоай ирал социалистически мехкашта хинна ца Iеш, революционни, болхлойи къам-мукъадаккхареи болама а духьал ерзаяь йола тIема блокаши базаши хьаю. Дуккхача европейски пачхьалкхений реакционни буржуазе машар латтача хана кхыча мехкарча эскарашта хьайийлай шоай мехкий наIараш.

Буржуази гIерт Октябрьски революцехи социализма котало нехи шоай лоархIам болаш йола урокаш эца. Цо капиталистически строя човнаши айпаши къайладаха керда средстваех пайда эц. Цу ерригача средстваша капиталистически мехкашкарча низий халача боаккхе а царна могаргдац къахьегамаи капиталаи юкъера вIашдухьаленаш мелъе.

ХIанз дунен тIа болхлой болама дикагIа бола лоаттам хьаэттаб. СССР-еи ерригача дунен социалистически системаи толамаша, дунен капитализма кризис кIоаргъяларо, наха юкъе коммунистически партей лоархIам лакхбаларо, реформизм идейни йохаро, къахьегамхошта пайдане хоадамболлаш хийцад классови къовсама хьалаш. Реформизм хIанз а чIоагIа позицеш йолаш йолча мехкашка а тIехьа болхлой болам лоархIамболлаш аьрдехьа гIерт.

Кердача исторически лоаттаме дуккхача мехкашкара болхлой класс капитализм йоха а ялехьа буржуазега чакхдахийта йиш йолаш я, моллагIа йолча реформайл гаьнна доккхагIа дола, болхлой класса а социализм бахьан цо лоаттабу къовсам дегIабоалабара а, хIаьта иштта дукхагIа долча къамашта а вахара лоархIам бола гIулакхаш. Дуккха къахьегамхой вIашагIа а бетташ, болхлой класса йиш я доал деш долча гIозарашка кердача дунен тIема еш йола кийчо соцаейта, локальни тIемаш хьоадергдоацача оттабе, экономиках машара гIулакха пайда эцийта, тIагIерташ йола фашистски реакци юхатоха, машара общенациональни программа кхоачашъелга, къам ший лоIаме хилар, демократически бокъонаш яхар, халкъа вахара хьал дикка тоадар вIаштIехьдаккха.

Болхлой класса керттера моастагI—капиталистически монополеш. Иштта моастагI ва из ахархой, ремесленникий городерча кхыболча кагийча собственникий, дукхагIа болча гIулакхера барийи интеллигенцеи, кагийча, кхыметтел цхьаболча юкъерча а капиталистий а.

Болхлой классо меттахьа тохаш йола хIама капиталистически монополешта духьал ерзаю. Монополей доазув доаца Iаьдал даккхар чIоагIIа дезаш да къама деррига керттера доакъой. Цо торо хулийт финансови олигархе Iоткъама духьал латташ дола деррига демократически боламаш вIашагIа а теха низ бола **цхьа антимонополитически телгIи е.**

Монополей доазув доацача Iаьдала духьаларча къовсама программа, ший союзникий таханара хьашташ эза ца Iеш кхоанара хьашташ а юкъеозаш оттаю пролетариато. Халкъа дукхагIа пайдане долча хьалашка шерра национализаци яра, национализированни доакъоштеи пачхьалкхен деча дерригача экономически балхаштеи парламенто, профсоюзни, кхыйолча демократическии представительнии органаша тIахьожам лоаттабара тIехьа я из. Цо хьаллоац радикальни аграрни реформаш е ахархоша дIадехараш. «Лаьтта, цу тIа болх бераштa» яха лозунг чакхдаккха а гIерт.

Пролетариато халкъах баьннача кхыча нахаца цхьана **шерра демократи** бахьан лаьрхIа чIоагIа къовсам лоаттабу. Цо оарцагIбоах нах демократически бокъонаш дIаяха, парламента Iаьдала доазув оттаде, Iаьдал монополе оттабаьрий бе гIоргдолча тайпара конституци хувца, парламентаризмагара моллагIча фашизма тайпашка яла гIертача финансови олигархе курса хьинаре духьалъоттара.

Цу къовсаме чIоагIлу болхлой класса беррига къахьегамхошцара цхьоагIо. Болхлой классо, феодальни юхедисараштеи монополей Iоткъамаи духьала къовсам лоаттабе кхотабу ахархой — ший керттера союзник. Болхлой класса союзник хулаш латта дуккха гIулакхера бараш, хIаьта иштта капитализма пролетарий хьала тIа оттабаь, общественни вахаре хувцамаш хила дезаш хилар кхетадеш йолча интеллигенце дикка доккха дакъа а.

Монополешта духьаларча общедемократически къовсамо социалистически революци гаьнъяккхац, гаргаоз цо из. **Демократи бахьан бола къовсам — социализм бахьан лоаттабеча къовсама дакъа.** Демократически болам кIоаргбаларга хьежжа, дукхагIа лакхлу наьха политически сакхетама боарам, дикагIа гуш хул царна бокъонца йолча кортамукъаленгеи дикача хьалагеи бода никъ алхха социализмо хьабеллаш хилар. Из къовсам латтача хана правосоциалистическии реформистскии иллюзеш дIайоал, хьахул социалистически революце политически арми.

Социалистически революцеш, къам-мукъадаккхара антиимпериалистически революцеш, халкъий демократически революцеш шерра ахархой боламаш, фашистскии кхыдола тиранически Iоткъамаш дохадар духьа халкъах баьннача наха лоаттабу къовсам, къаман Iоткъамо духьалара общедемократически боламаш — уж дерригаш вIашагIкхет капитализм кIалгIолла толхаеш а йохаеш а йола революционни цхьа процесс а хиле.

ХIара мехкара пролетарски революци, дунен социалистически революце дакъа из хиларах тарра, цу мехкарча болхлой классо, халкъах баьннача дуккхача наха йоаккх. Заказах хулаш яц революци. Арахьара тIа а ена халкъах дIайолла йиш а яц из. Из хьахул капитализма чуреи дунен халкъашта юкъереи кIоаргга вIашдухьаленаш бахьан. Котъяьннача пролетариата йиш яц наьха халкъах цхьаккха иразле дIайолла, цунца ше-шийна яьккха котало толха а ца еш.

Кхыйолча марксистско-ленински партешца цхьана Советски Союза Коммунистически парте ший интернациональни декхар лерхI, дерригача мехкашкара халкъаш вIаши кхотадалара, деррига шоай чура низаш оарцагIдахара, активни хилара, хIаьта дунен социалистически система низаца чIоагIале а лувцаш моллагIча а революци яккха гIертача мехкарча халкъа гIулакхашта империалисташ юкъе ца гIортийтара, е юкъе гIертача царна лаьрхIа чIоагIа хIама тохара тIахьехар, хIаьта цунца контрреволюцена империалистически экспорт ца ейтар а. Контрреволюцена экспорт ца ейта аттагIа хургда, нагахьа санна къахьегамхоша, шоай мехка къаман суверенитет лора а еш цун территоре тIара кхыча мехкий тIема базаш дIайоахилга из агрессивни тIема блокашта юкъера боаккхилга вIаштIехьдоаккхе.

Коммунисташа цIаккха лаьрхIа а дац лерхIа а лерхIац революцега бода никъ пачхьалкхенашта юкъерча тIемашка гIолла бодаш. Социалистически революци тIемаца ювзаенна хиланза яргIйоацаш яц. Империалисташа хьоабаь шаккха дунен тIом социалистически революцеш хиларца чакхбаьннабале а, бакъда революци цхьаккха тIом боацаш хила йиш я. Болхлой класса де лерхIа сийлахь-доккха гIулакхаш дунен тIом боацаш чакхдаха йиш йолаш да. ХIанз цу гIулакха, цIаккха ца хиннача тайпара дика хьалаш эттад.

Болхлой классои цун авангардо — марксистско-ленински партешеи буржуазе карара Iаьдал пролетариата кара далар гражданскии тIемаш а доацаш **машара хьисапе** кхоачашдар дикагIа лоархI. Из гIулакх иштта чакхдаккхар болхлой классеи дерригача халкъеи хьашташка, общенациональни хьашташка хьежжа хургдар.

ДукхагIа болча нахаца чIоагIало а лувцаш, капиталистащцеи помещикашцеи барта хилара политика йита ца ховча оппортунистически элементашта меттахьа хIама а тохаш, болхлой класса торо я халкъа духьалара реакционни низаш эшаде, парламенте дуккха а дукхагIа бараш шийна тIехьа баха, буржуазе классовой хьашташта гIулакх деш йола кечал йолчара царех къахьегама халкъа гIулакх деш йола кечал е, парламента арахьа дуккха нах юкъе бола шерра къовсам боаржабе, реакционни низаша еш йола духьале йохае социалистически революци машаре чакхъяккхара хиланза даргдоаца хьалаш хилийта. Из деррига а де йиш хургья алхха доккхача монополистически капитала духьал, реакцена духьал, кIоаргга социальни реформаш яра тIехьа, машараи социализманеи тIехьа болхлоша, дуккхача ахархоша, юккъера бахача городерча наха лоаттабу классовой къовсам шерра, хадданза дегIабоалабара наькъаца.

Эксплуататорски классаш халкъашта низ барга яьннача хьалашка торо — **машарца доацаш социализмага довлар** дага хиланза даргдац. Ленинизмо хьех, исторически опыто бакъ а ду, доал деча классаша шоай лоIаме Iаьдал хьалургдац, яхаш. Цу хьалашка классовой къовсама къизала боарами формаши пролетариатагарчул дукхагIа халкъа дукхагIа болча наьха лоIама реакционни гIозараша еча духьален чIоагIIалах, социализм бахьан лоаттабеча къовсама цу е вокх этапе цу гIозараша низ юкъе боалабарах тийша хургья. Социализмага довлара цу е вокх способа реальни торо хIара мехка къоастаю хьйда долча исторически хьалашца.

Хила тарлургдолаш да, социализма низаш дукхагIа дегIадоагIача, болхлой болам чIоагIлуча, капитализма позицеш меллуча хьалашка цхьадолча мехкашка, Марксаи Ленинаи хьалххагIе а гучадаьннача тайпара, производства керттера средстваш йохка барта яр буржуазенеи, «хьаэца» — пролетариатаи пайданегIа дола хьал оттар.

Революци котъяккхара тIехьа болхлой классо лоаттабеча къовсама толам тийша хургба къовсама **еррига формаш —** машаре яраши, машаре йоацараши, парламентски яраши, парламентски йоацараши — йовзарах а къовсама цхьа форма вокх формаца геттара чехка, дагадоацаш хувца ховш хиларах. Дерригача мехкашта социалистически революце кертера законаш цаIаш дале а, къаман исторически хьахиннача башхалонашеи традицешеи тайп-тайпара хьаду пролетариат Iаьдалга кхачара революционни процесса формаши темпаши тайп-тайпара хилара специфически хьалаш. Цунца хьахул пролетариата диктатурана тIехьа лоаттабу къовсам дегIабаралагIаш хила мегаш уж хиланза даргдоацаш а хилар, социализм хьалъеча общества политически организаце **формаш тайп-тайпара хилар.** Цхьабакъда, моллагIча формах дале а, капитализмагара социализмага довлар хургда духхьал революце наькъаца. Кердача, халкъа пачхьалкхен Iаьдала формаш социализм хьалъеча хана мелла бе-башха яле а, цар чулоацам цаI ба — йизза йола демократи, къахьегамхошта эша демократи шийца йола **пролетариата диктатура.**

Буржуазни республика, кхыметтел дерригача халкъа, къаман юкъарча, классий боацача лоIама лозунгашца сийрдаяьккха эгтара чIоагIагIа демократически яр а, гIулакха тIехь — производства средствай цхьаццаболча наьха капиталистически доалахье юсаш хиларах — буржуазе диктатура, коана чу бохккал кIезигача капиталисташа къахьегамхоех дуккха а дукхагIа болча наха эксплуатаци яреи уж тоIабареи йола машина хиланза ялац. Ший пачхьалкхен классови оамал къайлаккхухьаш йолча буржуазена нийсса духьал а йолаш, болхлой классо къайлаккхахьац пачхьалкхен классови оамал.

Пролетариата диктатура — из я дуккха а дукхагIабарий кIезигагIабарашта тIаоттаяь диктатура; эксплуататорашта духьал ерзаяь, халкъаши къамаши теIадара духьал ерзаяь саго сага еш йола массе тайпа эксплуатаци дIаяккхара тIаерзаяь я из. Пролетариата диктатура кхоачашду болхлой класса хьашташ даь ца Iеш, дерригача къахьегача халкъа хьашташ а, цун кертера чулоацам ба низ бар а доацаш, хIама хьадар, керда, классаш йоаца общество хьаяр, цо дьраш социализма моастагIех лорадар.

Болхлой класса дерригдунен исторически декхар кхоачашдара лоархIам бола хьал да цун мутIараш **декъаденна хилар дIадаккхар.** Цхьан бартагIа гIулакхаш чакхдоахача кхотаеннача болхлой классана духьал лоатталургьяц империализма цхьаккха а бастион. Машара тIехьа, къахьегамхой вахара хьалаш тоадара, цар демократически бокъонаши паргIатои лораяра, шеръяра тIехьа лоаттабеча къовсаме хинна ца Iеш, Iаьдал хьадаккхараи социалистически общество хьалъяраи тIехьа лоаттабеча къовсаме а социал-демократически партешца цхьана къахьегар ловш я коммунистически партеш.

Цунца цхьана коммунисташа критика ю социал-демократизма идеологически позицештеи аьттехьарча оппортунистически практиканеи, гучабоах гуччахьа буржуазе оагIонгахьа баьнна, болхлой классо традиционни социалистически дIадехараш тIара баьнна социал-демократе аьттехьара лидераш.

Коммунистически партеш дунен революционни болама авангард я. Цар дIахьекхад, марксизм-ленинизм йоахалургхилар, Iилма коммунизма сийлахь-йоккхий идеалаш дIайовзийтарал совгIа, уж практике чакхъяха а могаргдолаш шоаш хилар. Реакце вIашагIкхийттача низашта, бохабе могаргдоацаш чIоагIбеннаб хIанз дунен халкъий коммунистически болам.

Коммунистически болам дегIа а боагIа, чIоагI а лу тайп-тайпарча оппортунистически леламашца лоаттабеча къовсаме. ХIанзарча хьалашка коммунистически боламе керттера кхерам ба ревизионизм, аьттехьара оппортунизм, уж буржуазни влияне тIара йоагIаш хиларах. Марксизмана тIехьара шоаш юхайовлар общество дегIаяреи классовой къовсамеи кердагIа дола хьалаш лархIанза даргдац яхача дувцаращца къайла а кхухьаш, ревизионисташ боккъалдар аьлча коммунистически болама юкъе буржуазно-реформистски идеологи йоаржаеш ба. Уж гIерт марксизма-ленинизма революционни дог дохаде, социализма гIулакхах бола болхлой класса, къахьегача халкъа тешам боабе, империализмана духьал шоаш лоаттабеча къовсаме болхлошкара, къахьегамхошкара герз дIадаккха а царна демобилизаци е а. Ревизионисташа харц да йоах, социалистически революции пролетариата диктатуреи исторически хиланза яргIйоацаш хилар, марксистски-ленински парте хьалхле лелаяра лоархIам, йокаю пролетарски интернационализма лардаш, национализмага бовл. Эгтара чIоагIагIа ревизионизма идеологи юкъеяхай Югославе коммунистий Союза программана.

Вож кхерам ба революционни теори творчески дегIаярца цIаккха тарлургйоаца догматизми сектантствои, цар дуккхача нахах хоадабу, къестабу коммунисташ, революционни гIулакх бе-башха доацача боах уж е революционни къовсама юкъе аьрдехьара авантюристически гIулакхаш леладарга буг, хувцалу хьал нийсса кхетадара а болхлой классаи дерригача демократически низийи хьашташта тIехь хьахулача торонех пайда эцара а духьале ю. Догматизми сектанствои, нагахь санна царна духьал хадданза къовсам ца лоаттабойя, иштта цхьаццайола партеш цу е вокх этапе дегIайоагIача кертера кхерам а хинна дIаовтта тарлургья.

Советски Союза Коммунистически парте лерхI ревизионизмаца, догматизмаца, сектантстваца, моллагIча тайпара дале а ленинизмана тIеравувларца машар хургбоаца къовсам лоаттабар дIахо а дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIо чIоагIъяра, социалистически лагерь чIоагIъяра хиланза даргдоаца хьал.

(ДIахододар хургда.)

АГИТАЦИ КХЕТАМЦА ЛЕЛАЕШ ХИЛЧА

Къахьегамхошта коммунистически хьехам балара дош вай хана боккха лоархIам болаш да, цудухьа агитационни болх тIа-тIа лакхбе беза.

Се агитатор хиларах тарра айса беча агитационни балха тIехь практически пайда баргбола хIама де гIерт со.

1957 шера денз агитатора болх беш ва со тхоай совхоза 1-ча отделене. Аз кертера теркам тIабохийт кхашка балхаш деча бригадашка агитаце болх бара. ХIара бетта айса бергболча балха план оттаю аз, из партбюро хьажийте чIоагI а ейт. Са плана тIа кертера моттиг лоац политически темаехи социалистически яхьахи долча дешаша. Масала, июль бетта оттаяьча плана тIа я са 12 беседа. Уж еча хана аз дувцаргда отделене коллективо ший социалистически декхар мишта кхоачашду, КПСС XXII-ча съезда яха майоаггIара накъа яха из мишта кийчлу, царех 5 беседа хургья дунен халкъашта юкъера хьал дувцаш.

Ер бутт болалуш хьажкIаш лелаеча ерригача механизированни звеношка 3 беседа йир аз, царна хьалхашка латта декхараш дийцар, дикагIа йолча звеноша бу болх бийцар.

Дика гIулакх дань я нов. Альбеков Хаважеи Хамидов Висхийи звеной хьажкIаш. Цар беча дикача балхах дийцар аз кхыча звеношка.

Нн. Хамидовеи Шахбиев Iусамеи звеной балха опыташ вIаши йовзийтилга вIаштIехьдаьккхар. Хамидова дийцар ше хьажкIашта мишта гIулакх ду, мугIарегIа йийнача хьажкIашта мишта гIулакх де деза дувцаш боккха хьехам белар цо.

Иштта агитационни болх барах баьнна пайда дика гуш ба: ерригача звеношка опыто хьахьекхача, дикагIа йолча методах гIулакх даьд хьажкIашта, дика хьувкъаргья оалалуш тоаенна я хьажкIаш. Гектара тIара 60 центнерал кIезигагIа йоацаш хьажкIаш яргья звеношта 475 гектар хулача лаьттара, хIаьта планах лаьрхIар 45 центнер мара яц. Цу звеношка укх бетта 9 къахьегама листи 12 «молнии» араяьккхай аз.

Кхашка болх беча болхлошца цхьана Iуйрийна 4 сахьат даьлча болх бе воалалу со. Политически балхал совгIа, организационни дешаш а къестадаьд аз. Автомашинаш ца тоъар бахьан долаш ялат чуэцаш йоахка Адмисиевеи Эдиевеи комбайнови агрегаташ болх ца беш сайца лаьттар. Цунах хоам бир аз отделене управляющега, комбайнаша лерттIа болх бергболаш гIулакх вIаштIехьа а даьккхар.

Тха отделене дика вIаштIехьдаьккха чуийцар ялат, хIаьта совхоз хаьнал хьалха паччахьалкхенга ялат дехка яьлар.

Практически балха тIехь хIара беседа еш, аз пайда эц районерча а республикерча а кепайоазонах. Дукха деш аз наха художественни литература. Отделене хан-ханнахьа арадоах пенгазет.

Отделене яь ца Iеш, ерригача совхозе а беседаш ю аз кхашка болх беча къахьегамхой социалистически яхьа итогаш ювцаш.

Дукха къахьег аз совхоза производства дикагIа йола методаш йовзийтара. Тха дикагIа бола механизатораш нн. Адмисиев, Эдиев, Шахбиев, Юсупов мишта болх беш ба дувц отделене кхыча механизаторашта.

Парте XXII-ча съезда сийна йола яхь йоаржаярах ю агитаци дикагIа пайда луш хилийтара кертера теркам тIабохийт аз.

Тхоай отделене коа тIара оалхазараш леладерашта юкъе беседаш ю, фермера гойтара агитаци вIаштIехьйоаккх. Аз новкъостал ду цу ферме социалистически яхь лелара хьокхамий доска хан-ханнахьа арахецара.

Къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дIадодар лохдара, доагор кходара хьакъехьа беседаш еш болх бир дIадахача шера. ХIара механизаторо беш бола болх гургболаш лаьрххIа плакаташ арадаьхар. Цунах пайда а баьлар. Укх шера тха механизатораша болх дика а беш, балха нормаш тIехкхоачашъю, доагор а хьекхаш дола даьтта а кходу.

Совхоза цхьоалагIча отделене болхлошта юкъе денна беш бола беррига агитационни болх цар шоаш тIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдараи баха мабоаттIара парте XXII-ча съезда накъа бахараи тIаберзабаь ба.

С. АХМАДОВ,
«Горячеисточненский» совхоза цхьоалагIча отделене агитатор.
(Материал кийчъяьй редакце пропаганда штате йоацача отдело).

Цхьана вIашагIкхийтар районера хьайбаш леладераш

Дукха ха йоацаш Наьсарен районе КПСС XXII съезда хетаяь хьайбаш леладерий слет хилар. Слете бар дояркаш, жа Iуй, хьакхарч лелаераш, «Назрановскийи» «Октябра 40 шуи» яхача совхозий специалисташ.

Слете къамаьл дир «Назрановский» совхоза керттерча зоотехника нов. Муцольгова. Ший къамаьла юкъе цо белгалдаьккхар: кадраш нийса дIахьожаярои, хьайбашта тоъам хиллал доакъар Iалашдарои, помещенеш кийчъярои хьайбай боахам дикка детIабоалабе торо хулийтаргхилар. Боккхача лоархIаме тIулакх да дикагIча фух дола доахан дебадар. Къьстта терко тIаяхийта еза хьакхарчашта лерттIа гIулакх дара, уж ебаяра.

Совхозе ветеринарни балхаш мишта леладу а хьайбашта лазараш хургдоацаш малатIа профилактически гIулакхаш ха деза хьайбаш леладерашта а дийцар «Назрановский» совхоза керттерча ветеринара нов. Булгучева.

Аьлти-Юртарча отделене шурийтоварни ферме (заведующи нов. Костоев) укх шера хьалхарча ялх бетта тIаийца социалистически декхараш кхоачашдаьд. Ферме дикагIа йолча доярка, коммунистически къахьегама ударник Барахоева Лемкас дийцар 1961 шера хьалхарча ах шера ше лелабеча хIара Iаттагара 2300 килограмм шура яккха ший мишта вIаштIехьдаьлар.

Гулбенначарна хьалхашка ший балхах лаьца къамаьл дир «Октябра 40 шу» яхача совхоза Iаьсий лелаеча Кочетова Татьянас. Цхьаккха ца долийташ цо хьалкхедаьд 212 Iасилг. — КIал а тувсаш Iаьсий дахкийтарах йиш хул сога иштта уж хьалкхеде, аьлар цо. — Аз леладеча Iаьсашта деннеи бийсанеи 500 грамм дулх тIаккхет.

Совхоза хьайбаш леладераша даьха толамаши дIахо йодача хана царна хьалхашка латта декхараши дийцар совхоза директора нов. А. И. Воробьева. Уж декхараш кхоачашдара хьайбашта Iа даккха помещенеш дика кийчъергья, шортта доакъар Iалашдергда, аьлар цо.

Слете къамаьлаш дир «Октябра 40 шу» яхача совхоза директора нов. М. Хаматханова, Наьсарен района юртбоахама продукташ кийчъяра инспектора нов. Мальсагова, КПСС Наьсарен РК секретара нов. Х. Хаматханова, иштта кхыбараша а.

Слет йистеяьнначул тIехьагIа документальни кинофильм хьекхар цига хиннарашта.

Н. ПАШЕННЫХ.

ХIара Iатта—25 тонн силос

Сунженски района «Победа» яхача колхоза правленеи парткомеи лаьрхIад духхьал доакъар кийчдергдола къаьстта бригада вIашагIйолла. Бригада кулгалду балха йоккха говзал йолча механизатора нов. Бугаева. Кхоачам хиллал трактораш, йол хьокхеи хьагулъюи машинаш я бригадага.

Ка бола ялат чуийца йистебоаллашехьа ча гул а даь цунах аргIаш дергдолаш «Беларусь» яха трактор кийчъяьй Бугаева Ивана. ХIанзале хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттигагаьна доацаш даь массехк аргIа латт. АргIаш деш хьинаре къахьег болх дика ховча Иванов Степана, Красников Василе, иштта кхыбараша.

Районе хIара денна дукхагIа кийчдеш латт моша доакъар а. Из болх эггара хьалха дIаболабаьб XIX партсъезда цIерахча колхозе. Дика къахьег силос кийчъеш йолча комбайна тIа болх беш болча механизатораша нн. Лушковеи Рыжиковеи. Шофера Исраилова сихха хьатIаккхухь ший машинашца моша доакъар. ХIара дийнахьа 16—18 рейс ю цо. ХIанзале кийчъяьй 300 тонн силос. Колхозникаша лаьрхIад хIара Iатта 25 тонн силос кийчъе.

И. ГУЗЕЕВ.

оxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxox

Дукха ха яц Индирякина Нина Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе лаборантка хинна. ХIанз йоккхагIа йола лаборантка я из. ХIара денна дикагIа къахьегаш, производственни заданеш массаза а кхоачашъеш лакхйир цо ший балха говзал. Шерра дакъа лоац Нинас общественни вахара юкъе — завода газета редколлегеи профсоюза комитетеи член, санитарни дружина кулгалхо.

Дукха ха йоацаш беррига коммунисташ раьза а болаш шоай мугIарашка дIаийцай из.

М. ЛУКИН.

Сурта тIа: йоккхагIа йола лаборантка Индирякина Нина.

И. ПЛИЕВА сурт.

Хьайбашта — шортта доакъар

Хьайбашта доакъар кийчделга чIоагIа бехктокхаме гIулакх да. Хьайбашта тоъал доакъар ца хулаш дIадахача шера эза халонаш укх шера кхы озаргIоацаш доакъар Iалашдара чIоагIа терко тIаяхийтай «Назрановский» совхозе.

Укх шера 5515 тонн гIожа, цунца 2882 тонн йоли, 2633 тонн чаи, хьажкIий гIади а долаш доакъар кийчде деза совхоза.

ХIанзалца дIаяхача хана 100 гектар йол хьекхай, хIаьта 1200 тонн аьлах аргIаш а даьд. Каст-каста делхача догIо, балха чIоагIа новкъарле ешшехьа хьинаре къахьег цар мамогга дукхагIа хьайбашта доакъар кийчдара. Экажкъонгий-Юртарча отделене Албогачиев Ювсап бригадир волча бригадо йол хьакхара план кхоачашъяьй 110 процент.

Доакъар кийчдара болх дика вIаштIехьбаьккхаб СурхотIарча отделене 1. Хьекха улла ерригa йол хьагул а ль, хьайбашаIа доаккхаргдолча моттиге тIа а эза аргIаш даьд цига.

Иштта бу из болх Аьлти-Юртарча отделене Оздоев Сулейма керте латтача бригада а. Машинашца йол хьакха йиш йоацача моттигашка кулгашца йол хьокхаш ва 300 совгIа саг. Ала дезаш да цу тайпара моттигаш совхозе дукха а хилар.

Доакъар совхоза отделенешка хьатIакхухьаш я 10 автомашин, трактора тIехьайийза 6 гIудалкх, 30 ворда.

ХIанзале йол кийчъяра план 90 процент кхоачашъяьй.

Р. НАУРБИЕВ,
(тха корр.).

---

7 бетта план— 11 ди хьалха

ССКП XXII-ча съезда сийна социалистически яхь а йоаржаяь, доккхий декхараш тIаийцар производственно-товарни контора болхлоша. Цехий ерригa коллективаш къовсам лоаттабеш я коммунистически къахьегама цIи яккхара.

Валови продукци арахецара ах шера план 107,1 процент, товарни 107,2 процент, мехкдаьтта бедалца заводаш Iалашъяра — 101,2 процент, хIаьта продукцега дIабода мах лохбара план 1,2 процент кхоачашъяьй.

План кхоачашъяра новкъостал хилар къаьна оборудовани технически эргайоаккхаш тоаярах, керда техникеи автоматикеи юкъейоалаярах, керда объекташ хьалъярах.

Производственни плани социалистически декхараши кхоачашдара тIадерзадаь кхы а дуккха гIулакхаш даьд. Цу гIулакхаша торо хилийтар мехкдаьтта чакхдоаккхача заводий установкаша лерттIа а ца соцаш а болх бергбола дика технически хьалаш хилийта, цар ремонт ца еш йоаккха ха йIаьхъе, товарни продукци ший ханнахьа а дикагIа а арахеца.

Производственни план кхоачашъяра боккха лоархIам болаш ба тха рационализаторашеи изобретателашеи беш бола болх. Семилетках 500 эзар сом кходе декхар тIаийцад цар. Укх шин шереи ах шереи 312 эзар сом кходе предложенеш еннай.

Рационализатораша дикка тIехкхоачашъяьй ах шера паччахьалкхенна рузкъа кходара план а. ДукхагIа бола коммунисташ говза рационализатораш ба. Царех ба нн. С. Касьянов, Ю. Орел, П. Репко, В. Шевченко, кхы дуккхабараш а.

Элоу яхача участке болх беш волча оператора Куркин Владимира сменах коммунистически къахьегама бригада, аьнна цIи тиллай, из сий дола цIи яьккхай лабораторе участка а (отделене начальник Бойцова Алла). Карагичевас кулгалдеча коммунистически къахьегама смена дуккха а тIехкхоачашъю балха заданеш. Цистернашка мехкдаьтта продукташ чуйотташ я оператора Анатолий Саламах смена. Сихеи дикеи бу цар из болх. ЦIаккха болхлой бехках цистернаш йоагIача ханал совнагIа латташ моттиг нийслац.

Укх шера 19 июле йоккха котало яьккхай производственно - товарни контора коллективо. Кхоачашъяьй товарни продукци арахецара ворхI бетта план.

Оаха лаьрхIад итт бетта план парте XXII съезд хьаеллача денга кхоачашъе. ХIанз советски продукци дунен тIа эггара дикагIа хилийтара москвичий болам хьал а лаьца, тха коллективо лаьрхIад дикеи тIехдикеи мара продукци ара ца хеца.

В. ОПИЧ,
ПТК партбюро секретарь.

Ремонт яь техника тешаме хургья

Советски предприятей продукци дунен эггара дикагIа хилийтара москвичий болам чIоагIа раьза хинна хьаллаьцаб тха болхлоша.

«Горец» яхача совхоза машинно-тракторни мастерске болхлочо С. Шамаева лаьрхIад тракторий оатхалашта дикеи тIехдикеи ремонт е.

— Аз тоаяь трактораш балха тешаме хургья,— йоах нов. Шамаева.

Цун хьалхленца из гIулакх хьаллаьцад мастерске дуккхача болхлоша. Царех цаI ва нов. Абдулаев. Кхашкарча машинашта сварочни балхаш деш ва из. Цо ший гIулакх сихеи дикеи дарга хьежжа мара техниках бизза пайда эца тарлургдац механизаторий. Укх тIехьарча хана цхьаккха моттиг нийсъеннаяц электросварщика бехках машинаш болх ца беш сацаь.

Шоаш денна дош хIанзале а кхоачашду цу болхлоша. Ремонт дика ярал совгIа, балха нормаш 120—130 процент кхоачашъю нн. Шамаева, Абдулаева.

Р. ИСМАИЛОВ,
Урус-Мартановски района «Горец» совхоза механик.

Тахан—Форда-ТIема Флота Ди

МАССАЗА А ВАХТЕ

П. Дюжина фотоэтюд.

ТАСС фотохроника.

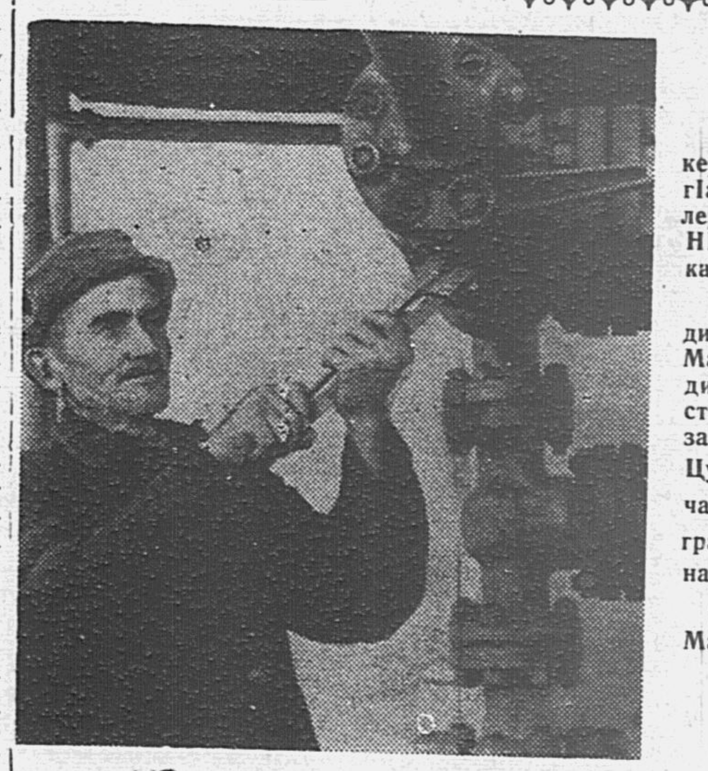

КПСС XXII-ча съезда кердача къахьегама совгIаташца накъа баха лерхI «Октябрьнефть» НПУ Гойт-Корта участка болхлоша.

Царех ва цу участка дикагIа вола оператор Магомаев Салман. ХIара дийнахьа йола производственни заданеш массаза тIехкхоачашъю цо. Цудухьа массехказа ахчан совгIаташи Сийлен грамоташи тийннай цунна.

СУРТА ТIА: оператор Магомаев Салман.

И. ПЛИЕВА сурт.

Хьувкъаргья комсаш

Ер диълагIа шу да Казачкова Валентина кулгалдеча бригаде эггара дикагIа комсаш хьувкъа. БоккхагIа болча специалисташа деш дола хьехар, цхьаккха тувла ца долийташ хьа а эцаш, цу хьехамех балха пайда а ийбеш къахьегарах вIаштIехьдоал бригада районе эггара дикагIа комсаш хьувкъае.

— Эрсий, нохчий, украинцаш, гIумкий—дуккхача къамех нах ба тха бригаде къахьегаш, — йоах В. Казачковас,—цхьабакъда цхьана беча балхо санна цхьанна хIамо а чIоагIдац наха юкъера доттагIал. ХIаьта болхлошта юкъе доттагIал хиларо новкъостал ду ерригa халонаш эшае.

Кхаь тайпара комсаш я бригадо 77 гектара тIа лелаеш. Укх шера доккха социалистически декхар тIаийцад бригадо цу лаьттан тIара дикача комсий 7.000 центнер яккха. Цу боарамах комсаш кхеяра дукха къахьега а пайдана мел дола гIулакх юкъедоаладе а деза.

Комсаш дукхагIа ялийтара соаххке а мугIарашта юкъе 125—126 сантиметр мара юкъ ца юташ листйир комсаш. Из чIоагIа пайдане хиннад.

Комсий боахам тIа къаьстта лоархIам болаш да балхаш хан-ханнахьеи дикеи делга. Комсаш чуийца йоаллашехь а дIаболабе беза хьатIадоагIача шера а уж дика хьувкъийтара болх, цхьабакъда керттердар-м комсий гаьнаш лаьттагIара юха хьаяьхачул тIехьагIа долалу. Кхы тIехьа-хьалха ца йоалийташ 10—15 апреле лаьттатIара хьаяха еза уж. Нагахьа санна хьаяхалехьа комсий гаьнашта лаьттан кIалха чIонк тоха йоалойя из зене да.

Комсий гаьнаш лаьттагIара хьаяьхачул тIехьагIа царна фо кхетийташ 2—3 ди а даккхийте цул тIехьагIа, чIонк тохалехьа уж яIа йоалалу звено.

Зиза тоха а комсий гайдолгаш хьахила а доладеннача хана эггара дукхагIа кхерам ба комсашта лазар кхетар. Цу хана, ерригача гаьнашта етта а ца гIерташ, комсий гайдолгашта молхаш тоха еза.

Агротехнико могаеча ханашка ерригача комсашта укх шера кхозза оасар даьд, ялхазза молхаш а техай.

Укх шера 16—17 апреле эттача шелало чIоагIа зе техар Наурски районерча комсий бешамашта, цхьабакъда, шелал оттаргхиларах са а кхийна бригадир Казачкова оарцагIъялар бахьан долаш зе ца кхеташ йисар цун бригадера комсаш. Цу шинна а бус даиман комсашта юкъе кIур беш хилар бригадера болхлой.

Казачкова бригаде къаьстта дика балхаш деш ба трактористаш Маашов Сайд-Iаьлеи Чибисов Ивани. Бригаде дукхагIа дола хала балхаш шоай машинашца кхоачашдераш уж ба. Иштта дика къахьег болхлоша Калинич Петра, Зелимханов Минге.— Дика болхлой дукха ба са бригаде,— йоах В. Казачковас.

Комсаш хIанз кхача йолаеннай. Царна деш дола гIулакх сацийтад, хIана аьлча комсий гайдолгашта зене да цу хана кулгаш деттар.

ХIанз оаха баьча лоархIамах, социалистически декхарах тIаийцача бесса, 7.000 центнер яьккха а ца Iеш, 7550 центнер теттара дикача комсий йоаккхаргья В. Казачкова бригадо. Иштта да вай дукха езача парте XXII съезда звенос луш дола совгIат.

В. КАНАНЫХИН,
«Комсомольский» яхача совхоза керттера агроном.

Дикеи тIехдикеи

Укх деношка Грознерча маьхк еча комбината цехашкеи бригадашкеи арахецаш йола продукци дикеи тIехдикеи хилийтара, москвичаша дIадоладаь сийлен гIулакх дувцаш собранеш хиннай.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш йолча вафельни цеха коллективо укх шера стандартни йоаца продукци вIалла арахийцаяц. Цхьабакъда, из иштта доллашехьа а шоаш арахецаш йола продукци кхы а дикагIа хургйолаш, вафлеш хьаеча хана царех юхейиса хIама кIезигагIа хургйолаш вафельницаш юха тоае, вафельни пишкий съемник дIаоттае декхараш тIаийцад. Цу гIулакхо торо хулийтаргья кхо саг балхах мукъаваккха. Вафельни начинка дикагIа хургйолаш хIанзале а бод хьувш йола «МИКС» яха керда машин дIаоттаяьй цар. Иштта, арахецаш йолча продукце дикал лакхъяра яьржача яхьа дика дакъа лоац рационализатораша Г. Филатов, Т. Жирикова, М. Шубина, иштта кхыбараша а.

Арахецача продукце динал лакхъяларал совгIа шоай производственни заданеш а тIехкхоачашъю цу коллективо. Июль бетта план ханал ялх ди хьалха кхоачашъяьй. Сменах йола норма 125—130 процент кхоачашъеш хьабоагIа болхлой Р. Головко, Т. Жирикова, А. Чернова, М. Шубина.

ССКП XXII-ча съезда сийна планал совгIа 15 тонн продукци яла дош деннад цеха коллективо. Из да съезда сийна цар кийчду совгIат.

Арахецаш йола продукци дикеи тIехдикеи хилийта лаьрхIад № 2 йолча маьхк еча завода мастер Е. Кириченко керте латтача коммунистически къахьегама бригада, мастер А. Мнаценанова керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цIи яккха гIертача коллективо. Цар болх бу бракер а воацаш, цун болх укладчика дIатIабиллаб. Цу гIулакхо торо хулийт цхьа саг балхах мукъаваккха.

М. А. ЖИДКОВА,
маьхк еча комбината парторганизаце секретарь.

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА СОВЕТСКИ ТIАХЬОЖАМА КОМИССЕХ СССР СОЮЗНО-РЕСПУБЛИКАНСКИ ОРГАН — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ТIАХЬОЖАМА КОМИССИ (СССР ПАЧЧАХЬАЛКХТIАХЬОЖАМ) ЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

1. Халкъа боахама хьалхашка латта декхараш дегIадахкарцеи лакхехьара денз лохе даллалца правительства решенеш кхоачаш мишта ю хьожаш тохкамаш делга чIоагIданза дарг ца хиларцеи дийзза а, хIаьта иштта паччахьалкхен дисциплина кхы дIахо чIоагIъяр духьа а СССР Министрий Совета советски тIахьожама Комиссех СССР союзно-республикански орган — СССР Министрий Совета паччахьалкхен тIахьожама Комисси (СССР ПаччахьалкхтIахьожам) йойла.

Динза даргдоацаш лоархIалда союзни республикай Министрий Советий советски тIахьожама комиссех союзни республикай Министрий Советий союзно-республикански органаш — союзно-республикай Министрий Советий паччахьалкхен тIахьожама комиссеш елга.

2. СССР Министрий Совета паччахьалкхен тIахьожама Комиссена тIадуллалда: халкъа боахама лоархIамегIарча дешаех яь правительства решенеш бокъонца кхоачаш мишта яьй правительства цIерах тохкилга, ахча а мах болаш йола материалаш а дIаахийтара дисциплина лелаяйтилга а уж йоа ца яйтилга а; материалаш, оборудовани, кхачан а промышленни а товараш союза юкъарча фонде хьачукхачийтара даькъе а республикашта юкъерча поставкай даькъе а правительствас оттаяь планаш кхоачаш мишта ю тохкилга; учети паччахьалкхен отчетностьи мишта латт хьежилга; паччахьалкхенна телача отчеташта доацараш тIадеттар, Iехам лелабар цIендаь дIадоаккхилга, хIаьта иштта местничествои ведомственностьи, бюрократизми волокитеи гучаяьннача метте царца къовсам лоаттабелга; паччахьалкхен управлене аппарат тоаеши цунга дIадодар чухнахьа доаккхаши бу болх тохкилга.

3. СССР Министрий Совета паччахьалкхен тIахьожама Комиссес а цун моттигашкарча органаша а шоай болх дIахьо советски, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешца айхха бувзам а болаш,предприятей, учрежденей, организацей общественни тIахьожамах пайда а эцаш, ше беча тохкама мамогга дукхагIа болхлой, колхозникаш, гIулакхера нах юкъе а озаш.

4. Паччахьалкхен тIахьожама органаш лелаярга дода ахча союзни бюджета чотах тергдолаш оттадаьд.

5. СССР Министрий Совета паччахьалкхен тIахьожама Комиссех йолча положенега хьажа а хьежа, из положени чIоагIйойла СССР Министрий Совето.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1961 шу, 22 июль.

Пайданеи сакъердамеи

КПСС Грозненски горкомои горисполкомои укх деношка С. М. Кирова цIерахча парке вIашагIтехабар Грознера пенсионераш. Дукха баьш пенсионераш бар цига «Пенсионерий ди» чакхдаккха баьхка. Пенсионерашца чIоагIа безаме вIашагIкхийтар НохчГIалгIай АССР писателаш, поэташ, артисташ.

Театр дизза вIашагIкхийттача пенсионерашта боккха сакъердам бир вайцига гастролех болча А. С. Пушкина цIерахча Харьковски театра артисташа. Шоай произведенеш йийшар писателаша Ошаев Халитеи, Осмиев Хьамзатеи. ТIаккха кинофильм хьекхар.

Цул тIехьагIа хьинаре общественни болх бара пенсионераш юкъеозара хьакъехьа КПСС ЦК баь соцам кхоачашбелга мишта лел дувцаш доклад йир социальни Iалашбара министра нов. Олейникова. ДикагIа болча дуккхача пенсионерашта-общественникашта совгIаташ делар.

Паркерча дешара зале консультацеш хилар социальни Iалашбареи медицинаи дешашта хьехам луш.

Пайдане а сакъердаме а чакхдаьлар Грозне «Пенсионерий ди». Массанена кхы цIаькха а баргадайра боккха а хинна пенсе тIа бахача наьха мел чIоагIа йоакхо ю Коммунистически партеи Советски Iаьдалои.

Х. БЕРСИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул, Сталина, 15, **Телефоны:** зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02115 Заказ № 4235